

VADÁSZATI ÉS ERDÉSZETI KLASZTER

Tanulmány a vadgazdálkodás fejlesztésére az Ipoly Erdő Zrt. működési területén (a Börzsöny és a Cserhát hegységben)

Magyarország-Szlovákia
Határon Átnyúló Együttműködési
Program 2007-2013

Partnerséget építünk

Európai Unió
Európai Regionális Fejlesztési Alap

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Regionális Fejlesztési Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Magyarország-Szlovákia
Határon Átnyúló Együtműködési
Program 2007-2013

Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika-Slovenská republika
2007-2013

Partnerséget építünk

Budujeme partnerstvá

www.husk-cbc.eu – HUSK/1001/1.1.2/0022

Tanulmány a vadgazdálkodás fejlesztésére az Ipoly Erdő Zrt. működési területén (A Börzsöny és a Cserhát hegységben)

Készítette:
Borcsa-Bodolay Zoltán
Guzsik Alfréd

-2013-

Európai Unió
Európai Regionális Fejlesztési Alap

A projekt az EU társfinanszírozásával, a Magyarország-Szlovákia
Határon Átnyúló Együtműködési Program 2007-2013 keretében
valósul meg.

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

Projekt sa realizuje v rámci Programu cezhraničnej spolupráce
Maďarsko – Slovenská republika 2007 – 2013
spolufinancovaný z ERDF

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés
2. Jogszabályi háttér információ:
 - A vadgazdálkodás jogszabályai, koncepciók
 - A vadgazdálkodási jogszabályok megközelítése más EU tagállamokban, különös tekintettel Szlovákiára
 - Vadgazdálkodás és természetvédelem
3. A vadgazdálkodás forráshelyzetének elemzése a cél régiókban:
 - A vad természeti környezete
 - A vadászterületek
 - A vadgazdálkodás (a vadállomány összetétele: nagyvad, apróvad, a törzsállomány nagysága, terítékadatok)
 - Trófea minőség
 - Vadászat és idegenforgalom
 - A vad okozta károk és vadban okozott károk
 - A vadgazdálkodás szervezése és ellenőrzése
4. Javaslatok a vadgazdálkodás fejlesztés gyakorlati intézkedéseire a célterületen a következő területeken:
 - Vadgazdálkodás
 - A vad és környezetük védelme
 - Védelem a vad által és a vadban okozott károk ellen
 - Az apróvadtenyésztés lehetőségei
 - A vadászati turizmus fejlesztése
 - Együttműködés, partnerség és csapatmunka a régióban
 - Széleskörű vadmenedzsment
5. A tanulmány akcióterve
6. A tanulmány gyakorlati megvalósítása a kiválasztott területeken

1. Bevezetés

Bevezetést nem könnyű írni, ebből következik, hogy olvasni sem könnyű, pedig ennek a pár sornak fontos feladata van. Most kellene a leendő olvasó figyelmét, érdeklődését felkelteni, hogy érdemes elolvasni az írást, esetünkben a vadgazdálkodás fejlesztésére, ennek a lehetőségeire vonatkozó tanulmányt.

A sikeres pályázatnak köszönhetően a Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében 367 074 Euro költségvetési összegből megvalósul a „Vadászati és Erdészeti Klaszter a határon átnyúló fenntartható fejlődés elősegítésére” című, HUSK/1001/1.1.2/0022 számú projekt, mely 2012. február elsején elkezdődött, időtartama két év. A projekt vezető partnere az Ipoly Erdő Zrt. (Balassagyarmat), fő határon túli szlovák partner a Középső Ipoly-mente Regionális Fejlesztési Ügynökség (Nagykürtös), magyar partner a Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (Salgótarján), szlovák partner a Nemzeti Erdészeti Centrum (Zólyom), és nem támogatott partner a szlovákiai Állami Erdészeti Vállalat (Besztercebánya). A projekt megvalósulásával új üzleti, tanácsadói és információs szolgáltatást nyújtó klaszter jön létre.

Tisztában vagyunk vele, hogy „nincs új a nap alatt” és hogy a mai bonyolult világban egyre kevesebb a tisztán feketén vagy fehérén látszó dolog. Lehetnek szakmai elvek, szempontok, amik a „célterület” egyik részén teljesen helytállóak, a másik részen már kiegészítésre szorulnak.

Jó szívvel ajánljuk, minden a térségben gazdálkodó vadászatra jogosultnak, a kérdésben bármilyen oldalról érintetnek, vagy csupán érdeklődőnek, hogy szánja rá azt a kis időt és olvassa végig az általunk összeállított anyagot, mert így lehetőséget kap, hogy egy-egy tárgykörrel kapcsolatosan konkrétan megfogalmazza saját véleményét, javaslatait.

Összességében úgy gondoljuk, hogy szükség van a mindennapi „egymásnak feszülő” érdekek hatása alól kibújva, egy kicsit „hátrább lépve”, szélesebb látószögből rápillantani a körülöttünk zajló folyamatokra.

1. sz. kép
A víz nagy úr – Dagonyázó vaddisznó konda
(Forrás: Borcsa-Bodolay Zoltán)

2. Jogszabályi háttér, információk

2.1 A vadgazdálkodás jogszabályai, koncepciók

2.1.1 A vadgazdálkodás szabályozásának rövid története

A vadászat a történelmi koroktól kezdődően szinte mindig letükrözte az adott korszak kultúráját, szokásait, erkölcsi normáit. Az első vadászat szabályozására vonatkozó írásos feljegyzések egyike az 1092 évi Szent László király által kiadott dekrétum, amely szankciókat rendelt el a vadászati tilalmat megszegőkkel szemben, tilos volt vasárnap vadászni. Ebben, az időben a vadászat a mindennapi élet része volt és a szabad vadászatot a társadalom legkülönbözőbb rétegei gyakorolták. Ezt erősíti, hogy István király fia Imre herceg is vadászbalesetben egy sebzett vadkan támadása következtében hunyt el. Az első komoly korlátozásokat II. Ulászló vezette be. Miszerint a jobbágyok már nem vadászhattak szabadon.

Átfogó magyar vadászati törvény 1729-ben született. Ez már tilalmi időket jelölt, és szabályozott egyes vadászati módokat. Mérföldkőnek számított az 1872. évi VI. törvény, mely vadászati jogot a földtulajdon tartozékának tekintette és így vadászati joga bármely földtulajdonosnak keletkezhetett, de legalább 100 hold nagyságú, összefüggő földterület kellett a vadászati jogosultság eléréséhez.

A magán vadászterületek mellett közösségi vadászterületeket is ki lehetett alakítani úrbéresek és közbirtokosságok által használt erdőkből illetve legelőkben.

A vadászati jog radikális átalakulását 1945. évi 4 640 ME rendelet jelentette, mely elválasztotta a vadászati jogot a föld tulajdonjától.

Az 1945. márciusi földreform során majdnem 6 millió kataszteri hold földterület került a parasztok között szétosztásra illetve állami mezőgazdasági üzemeket hoztak belőle létre.

Így a vadászati jog „államosítása” szinte elkerülhetetlen volt. A vadászat gyakorlásának személyi feltételei szigorodtak, sokszor politikai háttér szándékok alapján kerültek meghatározásra, így például olyan híres vadászok mint gróf Széchenyi Zsigmond vagy Kittenberger Kálmán „időszakosan” elveszítették vadászati lehetőségüket.

A vad állami tulajdonát az 1959. évi IV. törvény határozta meg, majd az 1961. évi VII. törvény néhány paragrafusa foglalkozott a vadászati joggal. Az 1970. Népköztársaság Elnöki Tanácsának 28. számú rendelete tartalmazott „vadgazdálkodás és vadászat” szabályozására vonatkozó fejezetet. Az állam a vadászati jogát az állam által kijelölt szervezeteken keresztül – nagyvadas területek esetében az erdőgazdaságok, apróvadas területek esetében a megyei tanácsok mezőgazdasági osztálya – vadásztársaságoknak (egyesületeknek) haszonbérbe adta, illetve „üzemi” kezelésben állami erdőgazdaságok és mezőgazdasági tevékenységet folytató állami gazdaságok útján hasznosította.

A vadászati jog szabályozásával kapcsolatban a 80-as évek közepétől a legkülönbözőbb elképzelések és tervzetek láttak napvilágot.

Az 1990. évi LXV. törvény, amely a helyi önkormányzatokról szól, úgy rendelkezik, hogy a vadászati jog haszonbérleti díja az önkormányzatokat illeti meg. 1993-ban döntés született arról, hogy a vadgazdálkodást, vadászatot egy külön törvénnyel kell szabályozni, és ennek az előkészítését a hivatalban lévő Földművelési Miniszterre bízta.

Az 1995. évi választások után hat párti egyeztetés született az új vadászati törvény megalkotásáról. Egyetértés volt abban, hogy a vadászati jogot ismét a földtulajdonhoz kell kapcsolni.

A jogszabály előkészítői rendkívül nehéz feladatot kaptak, hiszen nem lehetett a jogszabállyal kapcsolatban, szakmai konszenzusról beszélni, politikailag pedig egyformán voltak támogatói és ellenzői úgy a kormánypártok mint az ellenzék soraiból.

Végül is 1995. őszén T/1662. számon került a törvény betérjesztésre.

2.1.2 Vadgazdálkodás jogszabályai

- Jelenleg hatályos a vadászatot, vadgazdálkodást szabályozó jogszabály az 1996. évi LV. törvény A vad védelméről, vadgazdálkodásról valamint a vadászatról és Végrehajtási rendelete a többször módosított 79/2004 (V.4.) FVM rendelet
- 1997. évi XLVI törvény Az Országos Magyar Vadászkamaráról
- 2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításról.
- A 43/2011. (V.26.) VM rendelet a vadbegyűjtő helyekről és a lőtt vad nyomon követhetőségéről.
- A 2012. évi XIII. törvény által módosított 2004. évi XXIV. törvény a lőfegyverekről és lőszeréről.
- 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról a közhasznú jogállásról valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról.

Természetesen a felsoroltakon túlmenően számos jogszabály különböző rendelkezései vonatkoznak a vadászatra, vadgazdálkodókra. (számviteli, pénzügyi szabályok, természetvédelemre vonatkozó szabályok, munkajogra vonatkozó szabályok, adózásra vonatkozó szabályok stb.)

Jelen tanulmány számára a leglényegesebb az 1996. évi LV. törvény illetve a törvény hatályba lépése óta eltelt idő tapasztalatai.

1996. ősze és 1997.03.01. az újonnan kialakult vadászterületek működésének kezdete közötti időben a vadászok, földtulajdonosok és a törvény által bármilyen okból érintettek között nagyon nagy volt a bizonytalanság.

Az új szabályok merőben eltértek a korábbról ismert és megszokott keretektől. Sokan befejezték a vadászatot, mások pedig aszerint foglaltak a kérdésben állást, hogy személyes érdekeiket a haszonbérelő vadásztársaságok, vagy vadászati jogukat maguk gyakorló földtulajdonosok oldalán érezték jobban biztosítotttnak.

Nagyom leegyszerűsítve a földtulajdonosok vadászati jogközösségét (mint formátlan társaságot) a társasházi jogközösség mintájára gondolta a törvényalkotó létrehozni. Ez a mindennapi életben szinte kivitelezhetetlennek bizonyult, hiszen a minimálisan 3000 ha vadászterület nagysága és az átlagos magyar birtoknagyság (1996-ban 8,5 ha) aránya önmagában nagyon nagy számú érintettet jelentett, ráadásul a tulajdonosok folyamatos cserélődésével is számolni kellett.

Ahhoz, hogy a határozathozatalok egyáltalán érvényesek legyenek a Törvény bevezette a 30 ha-nál kisebb tulajdonnal rendelkező illetve a képviselötükről (30 ha-onként) nem gondoskodó tulajdonosok jegyző által történő „kényszer” képviselétét.

A vadászatra vágyók céljaik elérése érdekében megkezdték a „Meghatalmazás gyűjtést”. Tulajdonképpen 3 sarkalatos dolgot kellett eldönteni a tulajdonosoknak illetve képviselőiknek.

- Hol legyen a vadászterület határa
- Ki legyen a tulajdonosi közösség közös képviselője
- És talán a legfontosabb, hogy a közösség vadászati jogát maga gyakorolja-e, vagy hasznosítja – pénzért haszonbérbe adja.

A korábbi tapasztalatok alapján a haszonbérbeadás intézménye kiforrottabb és kezelhetőbb volt.

A vadászati jog földtulajdonosok által történő gyakorlása a mai napig nem tudott stabil, átlátható, és valamennyi jogszabályi feltételnek maradéktalanul eleget tévő formát találni.

Anélkül, hogy a részletekbe nagyon belemerülnénk, egy pár példával szeretnénk a probléma mibenlétét ismertetni.

A közösséget kifelé harmadik személlyel szemben illetve bíróság előtt a tulajdonosok közös képviselője képviseli. De a közösség tagjai közötti jogvita esetén valamennyi tulajdonostársat perbe kellene hívni, aki a sérelmes döntést támogatta.

A dolog vagyis a vadászati jog működtetéséből származó összes bevételt és összes költséget területarányosan meg kellene osztani és a tulajdonosokkal évente elszámolni, azzal a kitételrel, hogy a nem vadászó tulajdonosokat a vadászó tulajdonosoktól a gazdálkodás eredményén felül egy úgynevezett többlethasználati díj is megilleti.

Az elszámolás nehézségét az alábbi példákkal szeretnénk illusztrálni. Tételezzük fel, hogy egy jogát maga gyakorló földtulajdonosi vadászati közösség területén egy külföldi bérvadász leesik a rosszul megépített magaslesről és lebénul. A bíróság jogerősen nagy összegű kártérítést ítél meg, de a közösségnek nincs ennyi pénze. Ilyenkor valamennyi földtulajdonos tulajdonát (területarányosan) terhelik a követeléssel, attól függetlenül, hogy a tulajdonos egyáltalán részt vett-e a vadászati joggal kapcsolatos döntések kialakításában.

Másik érdekes és sarkalatos kérdés, hogy a vad által okozott károkat, hogyan tudják a tulajdonosok érvényesíteni, hiszen attól függetlenül, hogy ténylegesen részt vesznek-e a vadászatba (gazdálkodásba) a tulajdonosi közösségnek a tagjai így saját maguktól is kellene a kár megtérítését követelni. Ezt a problémát a jogszabály úgy próbálja meg kezelni, hogy ez

esetbe károsult a kár elhárításában történt „akadályoztatás” mértékében kérhetné a kár többiek által történő megtérítését. (Ez kivitelezhetetlen.)

Számtalan példát lehetne még felhozni a rendszer működési nehézségével kapcsolatban, de ezt jelen tanulmány terjedelme nem teszi lehetővé.

Ugorva egyet az időben 2007. és 2017. közötti periódusra (A különleges rendeltetésű vadászterületekre az esetek többségében nem vonatkozik.)

A vadászati lehetőség megszerzése illetve a terület kialakítás kapcsán a végletekig kiélezett, és a jogszabályi kiskapukat kihasználó „küzdelem” alakult ki az egyes érdekcsoportok között.

Személyes tapasztalataim alapján állíthatom (öt megyében több mint 50 határozathozó földtulajdonosi ülést vezettem le), hogy változatlan szabályozás mellett 2017. után az ország jelentős részén hosszú ideig nem lesz jogerősen kijelölt vadászterület határ illetve nyilvántartásba vett vadászatra jogosult.

Fent említett veszélyhelyzetet felismerték a vadászati érdekvédelmi szervezetek (Országos Magyar Vadászkamara, Országos Magyar Vadászati Védegylet) illetve a Vidékfejlesztési Minisztérium illetékes szervezetei, és elindult egy jelentősebb jogszabály módosításra vonatkozó előkészítő munka.

2.2 Vadgazdálkodási jogszabályok megközelítése már EU tagállamokban különös tekintettel Szlovákiára

2.2.1 Az Európai Unióban alkalmazott vadgazdálkodást érintő szabályok

Az EU-ban nincsen egységes vadászatot, vadgazdálkodást szabályozó rendelet. A 79/409/EEL. Tanácsi Irányelv a vadmadarak megőrzése (Madárvédelmi Irányelv) valamint a 92/43/EEL. a természetes élőhelyek és a vadflóra és a fauna megőrzéséről (Természetvédelmi Irányelv) figyelembe vételével a tagországok saját, történelmi, kulturális hagyományainak természeti adottságuknak megfelelően szabályozók a vadászat, vadgazdálkodás kérdését. Ezt a szabályozást a tagországok többségében önálló vadászati törvény keretein belül oldják meg. A természetvédelmi irányelv VI. függeléke felsorolja az elejtés, elfogás tiltott módszereit, eszközeit. Ezeket a tilalmakat a tagországok kötelezően be kell, hogy építsék saját szabályozásukba.

Tilalmazottak az alábbiak:

- Vak vagy megcsonkított csaliként használt állatok.
- Magnó vagy egyéb hangfelvevő használata.

- Ölésre vagy elkábításra alkalmas elektromos eszköz.
- Tükrök és más kápráztató eszközök.
- A cél megvilágítására szolgáló eszközök.
- Éjszakai vadászatra szolgáló elektronikus eszköz, mely a látókép elektronikus átalakítását vagy kinagyítását végzi.
- Robbanószerkek.
- A nem szelektíven fogó hálók.
- A nem szelektíven fogó csapdák.
- Számszerijak.
- Mérgek.
- Altató csalétkek.
- Gázosítás vagy kifüstölés.
- Félautomata lőfegyver 2-nél több löszert befogadó tár esetén.
- Repülőgépről illetve mozgó motoros járműből történő vadászat.

A madárvédelmi irányelv IV. függeléke is tartalmaz az elfogásra, elejtésre és szállításra vonatkozó tilalmakat.

- Hurkok, lépek, horgok.
- 5 km/h sebességnél gyorsabban mozgó csónakok, hajók, de a nyílt tengeren a tagállamok engedélyezhetik a 18 km/h sebességet, de a tagállamoknak az ilyen engedélyről tájékoztatni kell a bizottságot.

A vad tulajdonjoga a tagállamok többségében *res nullius* (uratlan jószág) de van az állami tulajdonra is például.

A mediterrán országokban (Görögország, Portugália, Olaszország és például Magyarország).

A vadászterületek nagyságára vonatkozó egységre EU-s elvárás nincs, de nyugat-európai törekvések azt mutatják, hogy a kis egységek valamilyen szintű összefogásával például Franciaország, Belgium, Luxemburg, Finnország, Svédország, Hollandia a vadászati tervezés és ellenőrzés rendszerének kialakításával próbáljuk megvalósítani az ökológiai alapokon álló vadgazdálkodást, ami a természetvédelmi szempontoknak is megfelel. Vadgazdálkodáshoz kapcsolódó EU jogszabály az 1993-ban elfogadott 91/477/EEL Tanácsi Irányelv a lőfegyverek megszerzéséről és birtoklásáról (fenti irányelv alapján jött létre a „fegyver útlevel” intézménye).

Az EU-ban a vadászati rendszerek gyakorlatilag négy fő csoportba sorolják a tagországokat.

1. Német vadászati rendszer: például ide tartozik Ausztria, Belgium, Hollandia, Luxemburg, Németország, Csehország, Szlovákia, Lengyelország, Magyarország stb.
2. Skandináv vadászati rendszer: Dánia, Finnország, Svédország, Lettország, Észtország stb.
3. Angolszász vadászati rendszer: Egyesült Királyság, Írország
4. Latin vadászati rendszer: Franciaország, Görögország, Olaszország, Portugália, Spanyolország stb.

A vadászati jog az esetek döntő többségében földtulajdonhoz kötött, de vannak tagországok, mint például Olaszország, Portugália, Görögország, ahol a vadászati jog köztulajdon, vagyis állami jog. Dán specialitás, hogy a vadászati jog földtulajdonhoz kötött, de a tengeri területeken a vadászat szabad.

Az európai vadászok érdek képviselőjét az EU-n belül és az EU-n kívül is az Európai Vadászati Szövetségek Szövetsége - FACE látja el.

A FACE-t 1977-ben alapították és EU-n kívüli tagokkal is rendelkezik pl.: Svájc, Norvégia.

Vadászatot, vadgazdálkodást érinti még a 92/45/EEL Tanácsi irányelv a vad elejtéséről és a vad kereskedelmi forgalomba hozatalának a köz- és állategészségügyi kérdéseiről.

Végezetül szeretnénk megállapítani, hogy az Európai Tanács Parlamenti Közgyűlése egy határozatában meggyőződését fejezi ki, hogy a vadászatnak természet megőrzési szerepe, és helyenként gazdasági jelentősége is van.

2.2.2 Vadgazdálkodás szabályozásának fontos elemei Magyarországon és Szlovákiában

A két ország vadgazdálkodását legjobban meghatározó jogszabályok, fogalmak és előírások összehasonlítását táblázatos formában a mellékletek között szerepeltetjük (1. sz. melléklet).

2.3 Vadgazdálkodás és természetvédelem

A vadgazdálkodás és természetvédelem összhangjában sarkalatos kérdés és az érintett célterületen különösen fontos. A védett területek aránya magas, az erdősültség az országos átlaghoz képest is jelentős.

A vadgazdálkodóknak, vadászatra jogosultaknak, (reményeink szerinti) leendő klaszter tagoknak kiemelt figyelmet kell fordítani a természetvédelmi hatóságokkal, társadalmi szervezetekkel és a „szélesebb értelemben vett” természetbarát nagyközönséggel való együttműködésre, saját tevékenységünk elfogadtatására.

A természetvédelem és az úgynevezett „közönségkapcsolat” fogalomköre együtt kezelendő.

A vadászat valójában aktív természetvédelem, de sajnos a társadalom széles rétegeiben negatív előjellel bír, a kiváltságosak passziójaként megjelenő tevékenységként rögzült.

Közvélemény kutatások bizonyítják, hogy a vadászat, vadgazdálkodás szükségességét a megkérdezettek döntő többsége elfogadja és az előítéletek valójából a vadásztársadalom, korábbi, nem mindig megfelelő kommunikációja miatt alakultak ki.

Meg kell változtatni azt a képet, miszerint a vadász a vad elpusztítója, sokkal inkább a kertjét gondozó kertész szerepében kell a vadászó embert bemutatni, aki óvja, védi a rábízott „kertet” és időnként levág egy szál virágot.

Érdekes dolog, hogy a skandináv országokban, ahol a vadászat egyfajta mezőgazdasági tevékenység, és a vadászat elsődleges célja az elejtett vad húsának felhasználása, sokkal kisebb társadalmi „ellenszenv” tapasztalható a vadászat ellen.

A téli társas jávor vadászatok egy meghatározó eseményt jelentenek a vidék életében. Gyakran a vadtest feldolgozásának megtekintésére még a kisiskolás diákokat is kiviszik a vadászatra. Nyilvánvaló, hogy a vadászatnak és a természetvédelemnek nem egymással szemben helyezkedő, hanem éppen egymást segítő fogalomnak kell lennie.

Jelen tanulmánnyal érintett területen két nemzeti park is található. A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság (3304 Eger Sánc u. 6), amit az Országos Természetvédelmi Hivatal Elnökének 18/1976. számú (OTVH) határozatával hoztak létre, és 1977. január 1-jétől működik. Valamint az 1997-ben a 34/1997 (XI.20) számú KTM rendelettel kijelölt Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság (1121 Budapest Költő u. 21).

Ezeken felül védett területként megtalálhatók az Európai Közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű (Natura 2000) területek, mint olyan összefüggő ökológiai hálózat amely:

- a közösségi jelentőségű természetes élőhely típusok, valamint a vadon élő állat- és növényfajok védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megővését illetve hozzájárul ezek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartásához vagy helyreállításához.

A Natura 2000 hálózat az EU két természetvédelmi irányelve alapján jött létre. Az 1979-ben megalkotott Madárvédelmi Irányelv a „Különleges madárvédelmi területek” és az 1992-ben elfogadott „Élőhelyvédelmi Irányelv” a különleges természetmegőrzési területek kijelölését segítette.

A védett területeken túl a természetvédelmi oltalommal nem rendelkező területek vonatkozásában is számtalan esetben találkozunk a vadgazdálkodó, vadászatra jogosult illetve a vadászatot folytató természetes személy, a természetvédelemre vonatkozó szabályokkal, előírásokkal. Esetünkben elsőfokon a Közép- Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (1072 Budapest Nagydiófa utca 10-12) míg másodfokon az Országos Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (1016 Budapest Mészáros u. 58/a) az eljáró hatóság.

A természetvédelemmel kapcsolatosan a legfontosabb jogszabály A Természetvédelméről szóló 1996. évi LIII törvény.

A teljesség igénye nélkül, csupán szemléltető jelleggel szeretnénk bemutatni néhány a vadgazdálkodást érintő előírást.

A természetvédelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (Tvt.) 43. §-a s következőket írja elő:

(1) Tilos a védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, kíntása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása.

(2) A felügyelőség (természetvédelmi hatóság) engedélye szükséges védett állatfaj

- a) állományának szabályozásához,
- b) egyedének gyűjtéséhez, befogadásához elejtéséhez, birtokban tartásához, idomításához,
- c) egyedének mesterséges szaporításához,
- d) egyedének kikészítéséhez, preparálásához, a preparátumok birtokban tartásához,
- e) egyedének élőállat gyűjteményben történő tartásához,
- h) egyedének cseréjéhez, adásvételéhez,
- i) egyedének külföldre viteléhez, onnan történő behozatalához az országon való átszállításhoz,
- j) egyede visszatelepítéséhez, betelepítéséhez,
- k) kártételének megelőzése érdekében riasztási módszer alkalmazásához,
- l) egyede fészkeinek áttelepítéséhez,
- m) egyedének házasításához.

(4) Fokozottan védett állatfajok esetén a (2) bekezdés szerinti engedély csak természetvédelmi vagy más közérdekből adható meg.

A természetvédelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (Tvt.) 44.§-a szerint:

(3) Védett állat- és növényfaj egyedének károsítása, veszélyeztetése vagy jogellenes zavarása esetén a felügyelőség köteles az ilyen magatartás tanúsítóját a tevékenység folytatásától eltiltani. Amennyiben a védett egyedet károsító, veszélyeztető, zavaró tevékenységet más hatóság engedélye alapján végzik, a hatóság a felügyelőség megkeresésére az engedélyezési eljárást ismételten lefolytatja. Az eljáró hatóság – amennyiben az nem a felügyelőség – a tevékenység folytatását az eljárás jogerős befejezéséig felfüggeszti.

(5) Fokozottan védett élő szervezetek élőhelyén, valamint élőhelye körül – a miniszter által rendeletben meghatározottak szerint – használati, gazdálkodási korlátozást rendelhet el a felügyelőség.

A természetvédelmi hatóságot szakhatósági jogkör illeti meg az 1996. évi LIII. tv. 39. § (1) bekezdésének e) pontja alapján a következő esetekben:

- védett és nem védett területre vonatkozóan, madarak fészkének rongálásával, elpusztításával, a fészkelés megakadályozásával kapcsolatos ügyekben (1996. évi LV. tv. 28. § (1) bek. – 347/2006. (XII. 23. Korm. rend. 30. § (1) e)),

Védett természeti területre vonatkozóan:

- a haszonbérleti szerződések megkötéseinek jóváhagyásánál (1996. évi LV. tv. 18. § (2) bek. – 347/2006. (XII. 23. Korm. rend. 30. § (1) e)),
- a vadászterület határának megállapításánál (1996. évi LV. tv. 19. § (1) bek. – 347/2006. (XII. 23. Korm. rend. 30. § (1) e)),
- a vadászati jog kényszerhasznosításánál (1996. évi LV. tv. 27. § (1) bek. – 347/2006. (XII. 23. Korm. rend. 30. § (1) e)),
- mérgek alkalmazásánál (1996. évi LV. tv. 30. § (2) bek. – 347/2006. (XII. 23. Korm. rend. 30. § (1) e)),
- a mesterséges vadtenyésztés, zárttéri vadtartás, a vad vadászterületre történő kiengedése esetében (1996. évi LV. tv. 32. § (1) bek. – 347/2006. (XII. 23. Korm. rend. 30. § (1) e)),
- vadászati idényen kívüli vadászat engedélyezésénél (1996. évi LV. tv. 38. § (3) bek. – 347/2006. (XII. 23. Korm. rend. 30. § (1) e)),
- a vadászati kíméleti területek kijelölésénél (1996. évi LV. tv. 39. § (1) bek. – 347/2006. (XII. 23. Korm. rend. 30. § (1) e)),
- a vadgazdálkodási üzemterv jóváhagyásánál, módosításánál (1996. évi LV. tv. 45. § (2) (3) bek. – 347/2006. (XII. 23. Korm. rend. 30. § (1) e)),

- a vadkárelhárítás érdekében elrendelt állományapasztásnál (1996. évi LV. tv. 80. § (2) bek. – 347/2006. (XII. 23. Korm. rend. 30. § (1) e),

a fentiekén túl:

- a különleges rendeltetés természetvédelmi érdekből történő megállapításánál (1996. évi LV. tv. 21. § - a jogot a miniszter gyakorolja),
- a nem honos állatfaj vadászati célú betelepítése esetében (1996. évi LV. tv. 33.§ (2) bek. – a jogot a miniszter gyakorolja),
- a körzeti vadgazdálkodási terv kiadásánál (1996. évi LV. tv. 42.§ (3) bek. – a jogot a miniszter gyakorolja),

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló 1996. évi. LV. tv. (Vtv.) előírása alapján a vadgazdálkodási berendezések elhelyezésével kapcsolatban a következő jogszabályi előírások érvényesek:

Vtv. 31. § (1) Vadászterületen vadgazdálkodási, vadászati létesítmény a földhasználójának előzetes hozzájárulásával létesíthető.

(2) A védett természeti területen vadgazdálkodási, vadászati létesítmény a természetvédelmi hatóság engedélyével létesíthető.

A vadászatra jogosult bejelentési kötelezettségei:

- A 79/2004. (V.4.) FVM rendelet 52. §-ának (3) bekezdésében előírtak szerint „A vadászati engedéllyel rendelkező vadász bérvadászatát – a vadászat megkezdése előtt legalább 24 órával – a jogosultnak kell bejelentenie az érintett vadászterület szerint illetékes vadászati, valamint védett természeti terület esetében a természetvédelmi hatóságnak.”
- A 79/2004. (V.4.) FVM rendelet 66. §-ának (2) bekezdésében előírtak szerint „ A társasvadászatok üzemtervét a jogosult köteles legkésőbb szeptember 30-ig az illetékes vadászati hatóságnak, rendőrhatalóságnak, valamint – természetvédelem alatt álló területre vonatkozóan – a természetvédelmi hatóságnak írásban megküldeni és az esetleges változást – legkésőbb a vadászat kezdetét két nappal megelőzően – bejelenteni.

A vadgazdálkodók a megyei vadászati hatóságokon Nógrád megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztály (3101 Salgótarján Baglyasi u. 2.) illetve Fővárosi és Pest megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati

és Halászati Osztály (2100 Gödöllő Kotlán S. u. 1.) keresztül valamint a Területi Vadgazdálkodási Tanácsok segítségével tudnak közvetlen (együttműködő) kapcsolatot kialakítani a természetvédelmi szervezetekkel, hatósággal.

Immáron évtizedes tapasztalat alapján állítjuk, hogy sokkal hatékonyabb – természetvédelmet érintő döntések meghozatala előtt – a hatóság előzetes véleményét, tanácsát kikérve, mint azt később jogi úton kikényszeríteni.

A természetvédelem, közönségkapcsolat kérdéshez tartozóan szeretnénk megemlíteni, hogy 2012-ben Magyarország Kormánya két határozatában is állást foglalt az úgynevezett „Bejárható Magyarország” program megvalósítása mellett, melynek nagyon leegyszerűsítve az a lényege, hogy a gyalogos, lovas, kerékpáros és vízi turizmus fejlesztésre kerüljön, és ilyen célból az állami területeket bárki szabadon igénybe vegye.

Jelen pillanatban az úgynevezett „Jogi akadálymentesítési” szakasz zajlik. Mivel az itt felsorolt tevékenységekhez használt területek egyben vadászterületet is jelentenek, nyilvánvalóan fel kell a vadgazdálkodóknak készülni a helyzet kezelésére.

3. A vadgazdálkodás forráshelyzetének elemzése a célrégiókban

3.1 A vad természeti környezete

A vad természeti környezete alatt értjük azokat a biotikus és abiotikus környezeti tényezőket, melyek döntően befolyásolják, a vad populációinak elterjedését, darabszámát és életképességét. A populációik helyzete és változása döntően élő és élettelen környezetük mindenkori állapotának és változásainak függvénye.

3.1.1. A vadállomány és környezete

Az élőlényekből álló rendszereket élettelen tárgyak és más élőlények veszik körül, melyeket együttesen a rendszer környékének nevezünk. A természeti jelenségeket az élőlények szempontjából vizsgálva kitűnik, hogy csupán kevés jöhet számításba, mint az élőlények létfeltételeit ténylegesen megszabó létfeltétel.

Ezeket a ható tényezőket nevezzük környezeti tényezőknek, melyek ténylegesen befolyásolják a rendszer felépítését, működését a rendszerbe tartozó populációk növekedését vagy csökkenését.

A környezeti tényezőket két csoportra lehet osztani, élettelen (abiotikus) vagy élő (biotikus) tényezőkre. Az élettelen tényezők közé tartozik a fény, a hőmérséklet, a vízellátottság, a növények számára a talaj ásványi anyag tartalma, édesvizekben pedig az oxigén. Ezek a generális ökológiai tényezők.

A populációk a különböző tényezők esetében más-más tűrőképességi tartománnyal rendelkeznek, az egyes környezeti tényezőket csak bizonyos határok között képesek elviselni. Egy bizonyos tényező minimum illetve maximum határa közé esik egy populáció optimuma, melyet hasznosítva a legnagyobb produktumra képes. A tényezőknek a természetben mért azon értékei, melyek mellett az élőlény a többi populáció versengési (kompetíciós) hatása alatt is jól növekszik, szaporodik, a populáció ökológiai optimumát jelentik. Bármelyik tényező csökkenése, ha mennyisége a populáció tűrőképessége alá csökken, korlátozó tényezővé válik az adott élőlény számára. Ezt a szaknyelv *Liebig-féle* minimum elvnek nevezi.

3.1.1.1 Az élettelen környezeti tényezők

Az élettelen környezeti tényezők önmagukban vagy összetetten is befolyásolhatják egy élőlény populációjának változását.

Fény

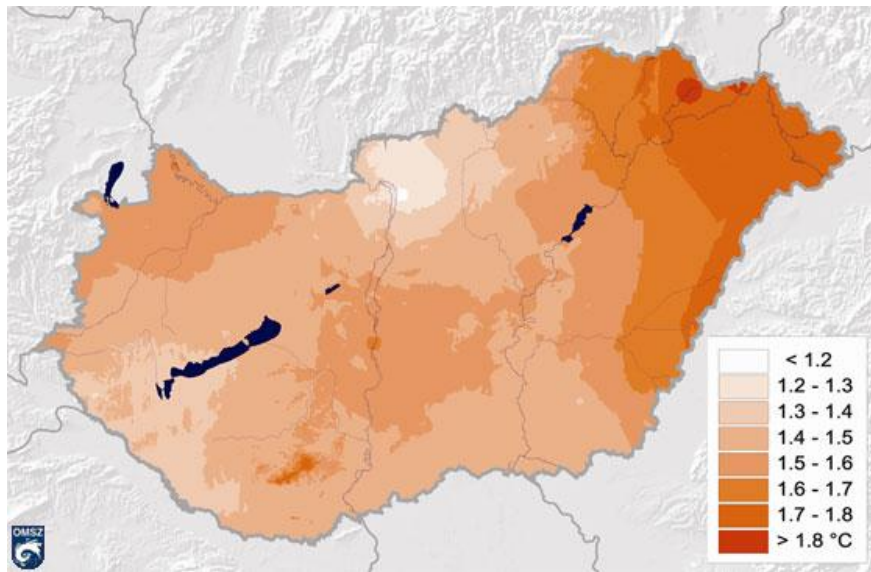
A Nap fényenergiáját a fotoszintetizáló növények hasznosítják, ami a földi élet és a növényi produkció alapja. A fény tűrőképessége illetve erőssége szerint megkülönböztetünk fénykedvelő, árnyékkedvelő és mindkét hatáshoz alkalmazkodott növényeket. A fény az állatoknál szintén jelentős tényezőnek számít, ami nem merül ki a látásban betöltött szerepénél.

A fotoperiódus változása alakítja ki az élőlény napi ritmusát, hatással van életfolyamataira, szaporodására (pl. a szarvasfélnél ez határozza meg a hím nemi hormonok elválasztását, ezen belül az agancsfejlődést, a bakok és bikák fajtársaikkal szembeni viselkedését).

Hőmérséklet

A hőmérsékleti viszonyok alakulása alapvetően a Nap sugárzásától, a földfelszín és a légkör sajátosságaitól függ (elsősorban a talaj fényvisszaverő képességétől illetve a domborzati viszonyoktól). Ökológiai szempontból nem elsősorban az évi átlaghőmérséklet, hanem annak évszakai változása és napi ingadozása lehet egy populáció számára korlátozó tényező.

Az alábbi képen látható, hogy a vizsgált területen az elmúlt harminc évben 1,2 - 1,4 Celsius fokkal nőtt az éves középhőmérséklet.

1. sz. ábra

Éves középhőmérséklet változása 1960-2009 között

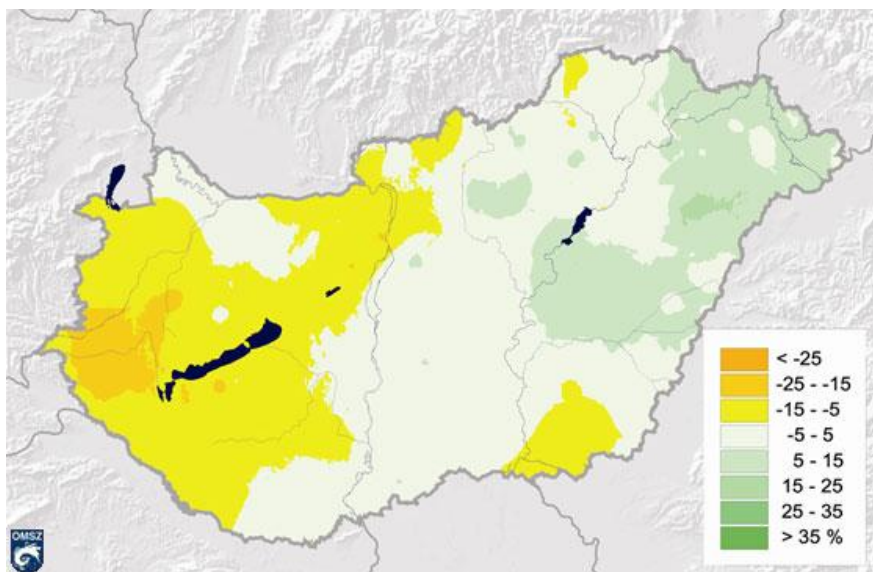
(Forrás: www.omsz.hu)

Víz

A víz a hó mellett vagy vele, sokszor egymás hatását erősítve a legfontosabb ökológiai tényező. A csapadék mennyisége és évszakos eloszlása befolyásolja a levegő páratartalmát, ami a területen képződő növényi produktum mennyiségének egyik legfontosabb eleme.

Egy terület vízforgalmát számos tényező alakítja: domborzat, talajszerkezet és – minőség, éghajlat, földrajzi fekvés, a területen található növénytakaró és az ember felszín átalakító tevékenysége.

Ha egy területen elszórtan talál a vad ivóvizet, akkor a vízlelőhelyek környékén jelentősen nőni fog a környezeti terhelés (vadkár, vadelütések, stb.) A gazdálkodónak kiemelt érdeke, hogy a vad a vadgazdálkodási terület több pontján vizet találjon.

2. sz. ábra

Az éves csapadékösszeg %-os változása 1960 és 2009 között

(Forrás: www.omsz.hu)

Jól látszik, hogy a térségben az éves csapadékösszeg csökken. A 2012-es szélsőségesen aszályos év sok vadgazdálkodónak hívta fel a figyelmét a területén található állóvizek védelmére, a dagonyák folyamatos feltöltésére.

A térség két nagy folyóvize a Duna és az Ipoly, de számos patak is található a területen. A vizsgált területen azonban nagyobb jelentőséggel bírnak az állóvizek, melyek zöme a Cserháti térségben lelhető fel.

Levegő

A levegő a szárazföldi növények és ezen keresztül az állatok tápanyagforrása. A levegő fizikai tulajdonságai közül a hőmérséklet és a páratartalom mellett a légmozgást és a légnyomást kell megemlíteni.

Talaj

Legfontosabb sajátossága a termőképesség. A talaj, valamint a benne és rajta élő élőlények kapcsolata kölcsönös. A talajból élő és a vad táplálkozását szolgáló növényzet illetve a vadállomány sűrűsége, terméretei és vitalitása közötti összefüggés közismert.

Egy adott területen található talaj típusa és vízgazdálkodása döntően befolyásolja az azon termelhető mezőgazdasági kultúrák fajtáit illetve az azon megtelepedő lágó és fásszárú növények elterjedését.

A területen a folyó vizek mellett általában öntéstalajokat, az álló vizek mellett mocsári és ártéri erdőtalajokat, a réteken, legelőkön réti talajokat találunk. Az erdővel borított területek fő talajtípusai a váztalajok, lejtőhordalék és öntéstalajok, sötét színű erdőtalajok illetve a legnagyobb területen előforduló barna erdőtalajok.

3.1.1.2. Az élő környezeti tényezők

Az élő környezeti tényezők közé soroljuk a növények és az állatok közötti kapcsolatokat, melyek az alábbiak lehetnek:

- Semlegesség: A két faj populációi nincsenek egymásra hatással
- Asztalközösség: Az egyik populáció jelenléte a másik számára előnyökkel jár, de a másik számára ez közömbös;
- Antibiózis: a populáció jelenléte a másik populációra nézve anélkül káros, hogy az a másik populációnak előnyökkel járna;
- Együttélés: a populációk kapcsolata egyaránt előnyös, fennmaradásuk feltétele lehet;
- Ragadozás és élősködés: az egyik faj egyedei a másik faj egyedeit (vagy az általa előállított tápanyagot) fogyasztja létfenntartása érdekében;
- Versengés: lehet fajon belüli illetve fajok közötti, csak akkor jön létre, ha az egyedek ugyanazt a tápanyagot hasznosítják.

Az élő környezeti tényezőkhez kell soroljuk az emberi hatásokat is. Az emberi beavatkozás következtében sok esetben veszíti el egy-egy egyed élőhelyét (pl. autópálya építés) vagy vonulási szokásainak változtatására kényszerül. A területet nagy számban látogatják turisták, kirándulók, természetbe vágyók, ami a térség nagyszámú természeti látványosságával és Budapesthez való közelségével magyarázható. A természetes élőhelyek megsemmisülése, leromlása felaprózódása és szennyezése bizonyíthatóan jóval kedvezőtlenebb hatású a fajok, illetve az élőhelyi rendszerek veszélyeztetetté válásában, mint a vadászati hasznosítás.

De nem szabad megfeledkeznünk a vad környezetre gyakorolt hatásáról sem. A nagyvad környezetre gyakorolt hatásakor hajlamosak vagyunk kizárólagosan a vadkárral foglalkozni. Ebből a megközelítésből az erdei ökológiai rendszerekben egyetlen probléma a túltartott vadállomány.

Elfeledkezünk arról, hogy a problémák nagy részének okozója olykor a rendszer maga. A mezőgazdasági kultúrák megváltozása, a magánerdő gazdálkodók és a földtulajdonosok

erdőtelepítési kedvének növekedése, a gazdasági szempontok előtérbe helyezése, a mezőgazdasági termények árának kiugró emelkedése illetve az időjárási anomáliák a térségben is változásához vezettek.

3.1.1.2.1. Erdőgazdálkodási és mezőgazdálkodási adottságok

Az elmúlt tíz évre jellemző volt, hogy a mezőgazdasági területek korábbi parlagon hagyását egyre inkább a művelésbe vétel váltotta fel, melyet részben a tulajdonosok, részben a haszonbérbevevők folytattak. A földalapú támogatások és az Európai Unió erdőtelepítési támogatások ezt a folyamatot az elmúlt években jelentősen növelték, de az erdőtelepítések Uniós támogatásainak csökkenése illetve elmaradása visszaszorítja az erdőtelepítések volumenét. A klasszikus mezőgazdasági termények mellett a gyümölcsstermesztés (főleg bogyós) kis mértékben ugyan, de jellemző a területre. A legelők hasznosítása legeltetéssel és kaszálással történik, a térség egyes részein jelentősnek mondható az állattartás.

3.1.1.2.1.1. A térség mezőgazdálkodási adottságai

Mezőgazdasági adottságok			
		Terület (e ha)	Arány (%)
1	Szántó, amiből	62,1	24,4
	<i>Gabonafélék</i>	29,1	46,9
	<i>Száraz hüvelyesek</i>	0,1	0,1
	<i>Gyökérnövények, ipari növények, takarmánynövények</i>	27,7	44,6
	<i>Egyéb</i>	5,2	8,4
2	Kert	2,9	1,14
3	Gyümölcsös	2,3	0,9
4	Szőlő	0,6	0,24
5	Gyep (rét, legelő)	23,3	9,16
6	Mezőgazdasági terület összes	91,2	35,85
7	Erdő	98,2	38,59

8	Nádas	0,2	0,08
9	Tó és vízfelület	0,1	0,04
10	Művelés alól kivont terület	64,8	25,47
11.	Összes földterület	254,5	100

3. sz. ábra

Egyéni gazdaságok és gazdasági szervezetek földhasználati kategóriái Nógrád megyében, 2010 (KSH)

Nógrád megye mai gazdasági fejlettségi szintje és bizonyos sajátosságokat hordozó gazdasági szerkezete az egyenlőtlen fejlődés törvényszerűsége alapján történelmileg hosszú időszak folyamán alakult ki. Az elmúlt több mint egy évtizedben, de különösképpen a rendszerváltás után radikális változásokon ment keresztül. A megye gazdasági arculatának alakulását alapvetően a természetföldrajzi adottságok és az örökölt sajátosságok határozták meg.

A kedvezőtlen termőhelyi és éghajlati adottságokkal rendelkező mezőgazdaság és a tradicionális, szénbányászatra épülő, meglehetősen egyoldalú iparszerkezet kialakulása meghatározta Nógrád megye további sorsát, fejlődési lehetőségeit.

A megye kedvezőtlen termőhelyi és éghajlati adottságokkal rendelkezik, így a mezőgazdaság sem éppen a legjobb Nógrádban. A foglalkoztatottak 11%-a dolgozik a mezőgazdaságban. A megye termőterületének nagysága 254 ezer ha, amelynek 24%-a szántó, 23%-a gyeperdő, 38%-a erdő, a gyümölcs-szőlő részaránya minimális. A kedvezőtlen természetföldrajzi adottságok ellenére kedvező terméseredmények érhetők el a napraforgó, burgonya és a kenyérgabona esetében, valamint jelentős hagyományai alakultak ki a bogyós gyümölcsűek, illetve gyógynövények termesztésének is. Az állattenyésztés a megye mezőgazdasági termelési értékéből kb. 40%-kal részesedik, elsősorban a szarvasmarha és a juhtenyésztés jellemző.

3.1.1.2.1.2 A térség erdőgazdálkodási adottságai

A térségben az erdőgazdálkodást egy állami és számos magánerdő gazdálkodó végzi. Az erdősültség a vizsgált területen 38%, aminek több mint a fele állami kezelésben van. A térség magába foglalja a Börzsöny hegységet és a Cserhátot. A legjellemzőbb erdőtársulások a cseres-kocsánytalan tölgyesek, gyertyános-tölgyesek és a középhegységi bükkösök. A Cserhátban jelentős kiterjedésűek a jellemzően sarj eredetű cseres-kocsánytalan tölgyesek, és a többszörösen sarjasztatott akácok. A faállomány közel egyharmada tölgy, egyharmada cser, az akác és a bükk térfoglalása 10-10 % körüli, a maradékot alkotja a gyertyán, a fenyők és egyéb fafajok. A térségben nagy százalékban található természetvédelmi oltalom alatt álló területek, amelyek elsődleges rendeltetése a védelem, minden más gazdasági tevékenységet e célnak kell alárendelni.

A régióban a mesterséges erdősítések aránya évről-évre csökken, míg a természetes, mag eredetű erdőfelújítások esetében folyamatos növekedés tapasztalható. Az erdőtörvénynek és a természetvédelmi törvénynek megfelelően kiemelt figyelmet fordítanak az erdőgazdálkodók az őshonos fafajok előtérbe helyezésére.

3.2 Vadászterületek

3.2.1 Vadászterületek kialakítása, jogi státusza, és rendeltetése

Az 1996. évi LV törvény rendelkezései alapján, az üzemtervi ciklus lejárt előtt a földtulajdonosok, a kialakítandó vadászterületre vonatkozó 1/3 részű tulajdoni hányad támogatásával, valamennyi érintett településen történő hirdetmény kifüggesztésével határozathozó közgyűlést hívnak össze.

Ezen az ülésen területarányos többségi szavazással fogadják el a következő (10 éves) üzemtervi ciklusra a vadászterület határát.

Abban a kedvező esetben, ha a szomszédos vadászterületekkel a kialakítandó határ nincs átfedésbe, és „zárvány terület” sem keletkezik illetve ha a határozathozatal szabályszerűen történt, a vadászati hatóság határozatában jelöli ki a vadászterület határát.

Főszabályként kell elfogadni, hogy két vagy több megyét érintő vadászterület esetén annak a megyének a vadászati hatósága az illetékes, ahová a vadászterületből a nagyobb rész esik.

A vadászterületek vadászatra jogosultjai, alapvetően kétféleképpen határozhatók meg. Vagy vadászati jogukat önmaguk gyakorló földtulajdonosi közösségek, vagy a fent említett vadászati jogot (mint vagyoni értékű jogot) haszonbérbe vevő, bérlő vadászatra jogosultak.

Rendeltetés alapján szintén kétféle vadászterület jöhet létre. Az egyik, és az az általános, a vadgazdálkodási rendeltetésű, a másik a különleges rendeltetésű terület. Míg a vadgazdálkodási rendeltetésű területek üzemtervi ciklusa 10 év, addig a különleges rendeltetésű területeknél ez ettől eltérő is lehet pl.: a gímszarvas génmegőrzése miatt különleges rendeltetésűnek minősített területeknél 12 év.

A különleges rendeltetést is több ok alapján lehet kezdeményezni:

- a) a vad génállományának megőrzése érdekében
- b) oktatási, kutatási célból
- c) természetvédelmi érdekek érvényesítése céljából.

3.2.1.2 Az érintett térség vadászterületeinek nyilvántartása

Vadászterület azonosító száma (kódszám)					Vadászatra jogosult				
					Neve	Telephelye	Rendeltetése (megnevezése)	Levelezési címe	Terület (ha)
12	550110	3	3	0	Bárna-Vad Kft.	Lajosmizse	3-oktatási- kutatói rendeltetésű	3126 Bárna, Vadaskert dűlő 19/5	232
12	550120	1	3	0	Szilaspagony- Zabar Földtulajdonosi Közösség	Zabar	vadgazdálkodási	3253 Istenmezeje, Fő út 95.	3563
12	550130	1	3	0	Cered-Bárna Földtulajdonosi Közösség	Cered	vadgazdálkodási	3123 Cered, Jókai út 3.	4309
12	550210	1	3	4	Salgótarjáni Földtulajdonosok Közössége	Salgótarján	vadgazdálkodási	3100 Salgótarján, Füleki út 148.	5673
12	550310	1	4	1	Somlyó és Vidéke Vadásztársaság	Bátonyterenye	vadgazdálkodási	2823 Vértessomló, Gesztési út 083	3060
12	550320	1	4	1	Cserepes Vadásztársaság	Nemti	vadgazdálkodási	3152 Nemti, Fenyves út 12.	2616
12	550410	1	3	0	Bárna-völgye Földtulajdonosi Közösség	Mátraszele	vadgazdálkodási	2500 Esztergom, Szent János kúti út 7.	3025
12	550420	1	4	1	Mátra Természetvédelmi VT	Mátraterenye	vadgazdálkodási	3145, Mátraterenye, Kossuth út 38/A	3001
12	550510	1	4	1	Háromcser Vadásztársaság	Nemti	vadgazdálkodási	3152 Nemti, Petőfi út 22.	3215
12	550610	1	4	1	Kerekbérc	Szuha	vadgazdálkodási	3154 Szuha, Kossuth út 87.	2948
12	550710	1	3	4	Karancsi Földtulajdonosok Közössége	Salgótarján	vadgazdálkodási	3100 Salgótarján, Füleki út 148.	3829
12	550810	1	4	4	Szánas Vadásztársaság	Salgótarján	vadgazdálkodási	3100 Salgótarján, Mártírok út 4.	3015
12	550910	1	4	1	Borókás Vadászati Egyesület	Nagybárcány	vadgazdálkodási	3075 Nagybárcány, Rákóczi út 11.	4772

12	551010	1	3	0	Sámsonháza FTK.	Nagybárcány	vadgazdálkodási	3075 Nagybárcány, Bajcsy-Zs. út 7.	5553
12	551110	1	4	1	Kelet-Cserhát Vadásztársaság	Alsótold	vadgazdálkodási	3069 Alsótold, Szabadság út 6.	7814
12	551210	1	4	1	Szorospataki Bányász Vadásztársaság	Pásztó	vadgazdálkodási	3060 Pásztó, Mátraszőlősi út 68.	4613
12	551310	1	3	0	Pásztó- Szurdokpöspöki FTK	Szurdok- püspöki	vadgazdálkodási	3060 Pásztó, Vörösmarty út 54.	2520
12	551320	1	3	0	Somlyóhegyi FTK	Apc	vadgazdálkodási	3032 Apc, Szineg major	3797
12	551410	1	1	4	Karancsvölgye Vadásztársaság	Karancskeszi	vadgazdálkodási	3183 Karancskeszi, Fő út 2.	3246
12	551420	1	4	1	Nádasd Vadásztársaság	Salgótarján	vadgazdálkodási	3136 Etes, Öregetesi út 21/a	3174
12	551510	1	4	1	Megyervölgye Vadásztársaság	Nógrádmegyer	vadgazdálkodási	3161 Kishartyán, Kossuth út 2.	3205
12	551610	1	4	1	Órhegy Természetvédelmi és Sportvadász Egyesület	Nagylóc	vadgazdálkodási	3175 Nagylóc, Ifjúság út 2.	4196
12	551710	1	4	1	Hollókő Vadásztársaság	Hollókő	vadgazdálkodási	3176 Hollókő, Szállások út 1.	6369
12	551810	1	3	0	551810 sz. Földtulajdonosi Közösség	Kozárd	vadgazdálkodási	3053 Ecseg, Hősök tere 2.	4853
12	551821	1	4	1	Szuha-menti Vadgazdálkodási Egyesület	Ecseg	vadgazdálkodási	3053 Ecseg, Boros út 2.	3652
12	552010	4	3	0	Bükki Nemzeti Park Igazgatósága	Ipolytarnóc	különleges	3301 Eger, Pf.:116	499
12	552110	1	4	1	Hársas Vadásztársaság	Litke	vadgazdálkodási	3184 Mihálygerge, Bartók Béla út 9.	4575
12	552210	1	3	4	Nógrádszakál- Litke- Szécsényfalu- Ludányhalász	Szécsény	vadgazdálkodási	3170 Szécsény, Rákóczi út 34.	3227

12	552310	1	3	0	Ipolymenti Gazdák Földtulajdonosi Közossége	Szécsény	vadgazdálkodási	3070 Szécsény, Szántó K. J. út 19.	6194
12	552320	1	3	0	Ménes-patak Földtulajdonosi Közösség	Endrefalva	vadgazdálkodási	3100 Salgótarján, Gyurtyánosi Erdészház	2703
12	552410	1	3	0	Őrhalom és Környéke FTK	Balassagyarmat	1 - vadgazdálkodási rendeltetésű	2660 Balassagyarmat, Szent István utca 5.	4786
12	552420	1	4	1	Tábi Vadásztársaság	Varsány	vadgazdálkodási	2660 Balassagyarmat, Bartha E. út 9.	3512
12	552510	1	4	1	Kőbérc Vadásztársaság	Balassagyarmat	vadgazdálkodási	2668 Patvarc, Gyarmati út 69- 71	4030
12	552520	1	4	1	Nyugat-Cserhát Vadásztársaság	Cserhátsurány	vadgazdálkodási	2677 Herencsény, Dobó út 3.	4409
12	552610	1	4	1	Szandahegy Vadászati és Természetvédelmi Egyesület	Szanda	vadgazdálkodási	1239 Budapest, Ócsai út 4.	5237
12	552620	1	4	1	Tókeri Vadász és Természetvédelmi Egyesület	Magyarnándor	vadgazdálkodási	2694 Magyarnándor, Kossuth út 6/a	3666
12	552710	3	4	1	Dám Vadásztársaság	Buják	különleges	3243 Bodony, Petőfi út 25.	6778
12	552810	1	3	0	Cserhátaljai Földtulajdonosi Közösség	Szirák	vadgazdálkodási	1171 Budapest, Csabamező út 15.	5350
12	552820	1	3	0	Galgamenti Földtulajdonosi Társult Vadászati	Bercel	vadgazdálkodási	2678 Bercel, Széchenyi út 53.	3080
12	552910	1	3	0	Vanyarc és könyéke FTK	Kálló	vadgazdálkodási	2175 Kálló, Arany J. út 28/A	4087
12	552922	1	4	1	Hidegvölgy Vadásztársaság	Palotás	1 - vadgazdálkodási rendeltetésű	3042 Palotás, Pf:14	3224
12	552923	1	4	1	Úszóvölgy Vadásztársaság	Héhalom	1 - vadgazdálkodási rendeltetésű	3201 Gyöngyös, Pf.: 264	2750

12	553010	1	3	0	Földtulajdonosok Vadászati Közössége	Balassagyarmat	vadgazdálkodási	2660 Balassagyarmat, Bem út 14.	5983
12	553110	1	3	0	Tereske-Szátok- Szente-Kisecset- Szécsénke- Kétdodony	Szente	vadgazdálkodási	2655 Szente, Fürst S. út 5.	5497
12	553210	1	3	4	Romhány- Felsőpetény- Alsópetény-Bánk FK	Romhány	vadgazdálkodási	2654 Romhány, Szabadságtér 21.	4535
12	553310	1	3	0	Várkörményi Földtulajdonosok Közössége	Csővár	vadgazdálkodási	2615 Csővár, Kinizs út 53/a	6172
12	553410	4	3	0	Ipoly-völgy Tulajdonosi Közösség	Ipolyvece, Major	különleges	1525 Budapest 114, Hűvösvölgyi u. 52. Pf:86	2868
12	553610	1	3	0	Nagyoroszi és Körny. FTK	Nagyoroszi	vadgazdálkodási	2645 Nagyoroszi, Bajcsy-Zs. út 38.	6853
12	553710	1	4	1	Lókosvölgye Vadásztársaság	Nőtincs	vadgazdálkodási	2610 Nőtincs, Diófa út 27.	6573
12	553810	1	3	0	Diósjenő 12- 553810-1-3-0 kódszámú FTK	Diósjenő	1 - vadgazdálkodási jelentőségű	2643 Diósjenő, Téglaház 2.	3943
12	553910	1	3	0	Nógrád-Berkenye FK	Diósjenő	vadgazdálkodási	2643 Diósjenő, Erdészház	3821
12	554010	1	4	3	Agroméra Zrt.	Érsekvadkert	vadgazdálkodási	2659 Érsekvadkert, 0236/3 hrsz.	7000
13	570110	1	4	1	Észak-Börzsöny VT	Kemence	vadgazdálkodási	2638 Kemence, Fő út 198	4500
13	570210	1	4	1	Ipolyvölgye Vt	Perőcsény	vadgazdálkodási	2637 Perőcsény, Dózs Gy. U. 8.	4210
13	570310	1	4	1	Börzsönyi Zrínyi VT	Letkés	vadgazdálkodási	2632 Letkés, Pf.:16	3870
13	570410	1	4	3	Ipoly Erdő Zrt.	Balassagyarmat	vadgazdálkodási	2660 Balassagyarmat, Bajcsy-Zs. u. 10.	21090
13	570910	1	4	1	Börzsönyi Kittenberger VT	Nagymaros	vadgazdálkodási	2626 Nagymaros Visegrádi u. 8.	6300

13	570610	1	4	1	Borostyán VT	Szokolya	vadgazdálkodási	2621 Verőce Falufőle u. 3.	5800
13	570710	1	4	3	Ipoly Erdő Zrt. Nagymaros	Nagymaros	vadgazdálkodási	2626 Nagymaros Fő tér 1.	3110
13	570810	1	4	3	Ipoly Erdő Zrt. Vác	Vác	vadgazdálkodási	2600 Vác Báthory u. 32	3450
13	571210	1	4	3	Ipoly Erdő Zrt. Vác	Vác	vadgazdálkodási	2600 Vác Báthory u. 32	3660

3.2.2 Vadaskertek

Vadaskert létesítését a vadászterület vadászatra jogosultja kezdeményezheti. A kérelméhez mellékelni kell a kialakítandó vadaskert által érintett földterületek tulajdonosainak hozzájárulását, ha védett területet érint, akkor a területileg illetékes környezetvédelmi hatóság külön jogszabály szerint kezdeményezett környezeti hatásvizsgálat eredményeként kiadott környezetvédelmi engedélyét. Illetve a megyei (fővárosi) állat-egészségügyi és élelmiszer-ellenőrző állomás véleményét. A vadaskert vadászatra használt részének vaddisznó és muflon esetében minimum 200 ha, más nagy vad esetében minimum 500 ha kiterjedésűnek kell lennie. A külső határoló kerítésnek olyannak kell lennie, ami a vadaskertre vonatkozó engedélyben meghatározott vad ki illetve a kertbe történő bejutását garantáltan megakadályozza. A vadaskertben tartott vad élő mivoltában a kert tulajdonosának birtokában van. A kert működési engedélyét a hatóság időszakonként felülvizsgálhatja. Vadászatra jogosult változása esetén a vadaskertet, annak berendezéseit és a benne levő vadállomány értékét az új jogosult a „jogalap nélküli gazdagodás” szabályai szerint köteles megtéríteni a korábbi jogosult részére.

A fentiek alapján is látható, hogy vadaskert létesítése nem egyszerű eljárás.

A vadaskertek, ezen belül hangsúlyozottan a vaddisznós vadaskertek, működési rendjük szerint két nagy csoportba sorolhatók:

1. Az úgynevezett „Feltöltöm, levadászom” rendszer, ahol a kert igazából csak a „biztonságos” (eredményes) vadászat terét és feltételeit biztosítja, a vadászathoz szükséges „árualapot” ebben az esetben úgy kell megvásárolni vagy szabad területről befogni. Az élő állat vásárlása általában nehézkes, bürokratikus, sokszor állategészségügyi problémákkal terhelt és nem utolsó sorban nagyon drága.

A vadaskert működtetője, amennyiben rendelkezik szabad vadászterületen vadászati lehetőséggel és az éves vadgazdálkodási tervében élő vad befogást is szerepeltet, kis

gyakorlattal a kertbe szükséges vad jelentős részét maga is be tudja fogni. (Első sorban vaddisznóról beszélünk.)

Az élő befogás „szabad” vadászterületre gyakorolt hatásai:

- Nagyon hatékony állomány apasztó módszer.
- Elsősorban a malac, illetve a fiatal korosztályok a könnyebben foghatók.
- Vigyázni kell a túl korai malac fogás (10-15 kg alatt, amíg a csíkok láthatóak) csak elméleti állomány apasztást jelent, mert sokszor a „tejláz” miatt a kocák visszaivarzanak és második almot is vetnek, ami a populáció állapotára nézve nagyon kedvezőtlen.

2. Tenyészkerttel, illetve öregbítőkkal rendelkező vadaskertek.

Ebben az esetben a kert feltöltéséhez szükséges vad mennyiséget, illetve minőséget (a különböző korosztályokat) zömében a kerten belül született szaporulatokból biztosítják. A tároló kertek feladata, hogy a kívánt trófea méret elérése előtt ne kerülhessen terítékre a vad. A vadaskertek csak akkor tudnak gazdaságosan működni, ha a nagy értéket képviselő trófeás egyedek számaránya magas az éves terítékben. Egyszerűen fogalmazva például egy vaddisznós vadaskertben a terítéken a koca, a süldő vagy a malac csak „mellékterméknek” tekinthető, hiszen a jelentős bevételt a kanok biztosítják. A tenyész, illetve öregbítő kertek működtetésénél nem szabad megfeledkezni a nagyobb állat létszám hosszabb időn keresztüli tartásából adódó többlet költségekről.

Talán ennél is fontosabb, hogy a vadaskert nem „olesó multság”. A kert nagyságától, felszereltségétől, a benne levő állomány mennyiségétől és minőségétől függően a beruházási költségeken túl az éves fenntartás költsége (az amortizációt is beleértve) 8-15 millió Ft.

Megítélésünk szerint akkor járunk el helyesen, ha a vadaskerti vadtartást és vadászatot egy speciális, a piacon meglévő igény kielégítésére szolgáló eszköznek tekintjük és azt az illúziót próbáljuk megteremteni, mintha egy nagy vadsűrűségű szabadterületi vadászatot vennének részt a vendégek. (Minél kevesebb alkalommal lássanak kerítést.) A vadaskerteknek addig van létjogosultsága, amíg a költségeket ellentételező és tisztességes hasznot biztosító árszínvonal mellett lehet vevőt találni a vadaskerti vadászatokra.

Az érintett térségben jelen pillanatban a következő vadaskertek működnek.

1. Ipoly Erdő Zrt. Salgótarjáni vaddisznós vadaskertje

Létesítés ideje: 1999.

Területe: 250,2 ha

A kertben kizárólag vaddisznó található, évente 1-2 nap társas vadászatot tartanak, napi 40-70 db-os terítéssel. A kert külön kan tároló (öregbitő) rendszerrel nem rendelkezik. Az éves, kerten belül született szaporulat biztosítja az utánpótlást.

2. Ipoly Erdő Zrt. Váci muflon vadaskertje

Létesítés ideje: 1999.

Területe: 201,5 ha

Éves teríték: 10-15 kos 75-85 cm-es csigahosszal

A telepítés nagy létszámmal (115 db) történt, amit az ország különböző részeiből vásároltak, így a beltenyészet kialakulásának veszélye csekély. A kert állományának feltöltését a kerten belül született szaporulat biztosítja.

3. Ipoly Erdő Zrt. Váci vaddisznós vadaskertje

Létesítés ideje: 2001

Területe: 269,6 ha

Működési rend vonatkozásában vegyes jelleget mutat, a feltöltés (Börzsönyi területekről befogott malac) és a tárolás, öregbítés is jelen van. Évi kétszeri vadászattal napi 40-80 db-os teríték várható.

4. Bárna-Vad Kft. vegyesvadas vadas kertje (gím, dám, muflon, vaddisznó)

Létesítés ideje: 2000

Területe: 232 ha

Különleges rendeltetésű oktatás-kutatási céllal létrehozott vadaskert. Nagy értékű trófeás aránnyal. Egyéni és társas vadászatot egyaránt szerveznek.

5. Nyugat-Cserhát Vadásztársaság vegyesvadas (disznó és muflon) vadaskertje

Létesítés ideje: 2005

Területe: 210 ha

Egyéni és társas vadászatokat szerveznek. A kert létesítési engedélyében a fenntartható állomány 195 db disznó és 50 db muflon.

6. Ipoly Erdő Zrt. Romhányi vegyesvadas (disznó-muflon) kertje

Létesítés ideje: 2005

Területe: 223,9 ha

Egyéni és társas vadászatot folytatnak, évi 1 hajtás 40-60-as terítéssel, illetve 5-10 kos 70-80 cm-es csigahosszal. A klasszikus európai sertés pestis betegség miatt feltöltés az utolsó 4 évben nem volt.

7. Ipoly Erdő Zrt. Kemencei muflonos vadaskertje

Létesítés ideje: 2008.

Területe: 270 ha

A feltöltés nagy létszámú, 80 db zömében Szlovákiából származó, illetve magyarországi területekről vásárolt egyedekkel történt. Jelenlegi állomány 160 db, jelentősebb hasznosítás 2013-2014 vadászati idényben kezdődik 80-90 cm csiga méretű kosok is találhatóak a kertben.

3.3. A vadgazdálkodás

Az eredményes vadgazdálkodás alapvető feltétele a területen található vadállomány számának minél pontosabb ismerete. Az állománnyal való gazdálkodás célja, hogy a környezettel összhangban, mennyiségben és minőségben megfelelő, tartós hozamokat érjünk el.

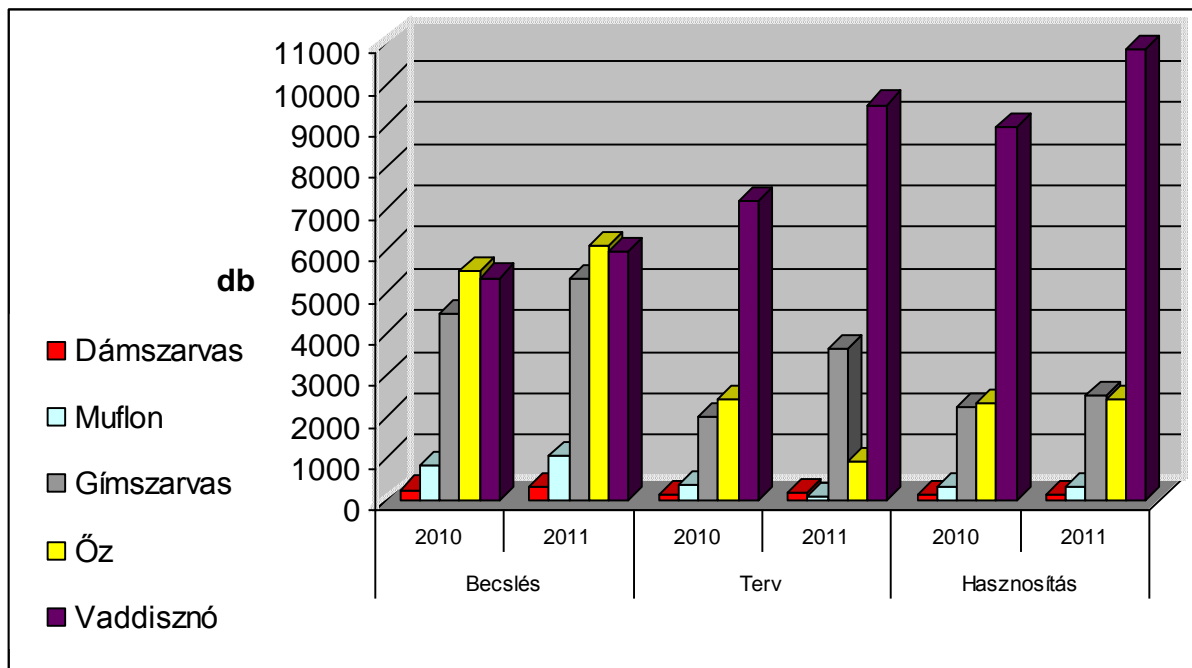
A vadgazdálkodás tervezését hazánkban a minden gazdálkodóra számára 1961-ben kötelezővé tett vadgazdálkodási üzemtervek hivatottak biztosítani, ami 10 éves ciklus alatt szabályozza a vadgazdálkodási tevékenységet olyan formában, hogy a más ágazatok jelentékeny károsítása nélkül, a természetvédelmi szempontok betartása mellett kielégítse a vadgazdálkodók sport és szórakozás igényét, illetve az egészséges vadállomány fenntartását, egyben biztosítva a következő időszak gazdálkodásának alapjait.

A gazdálkodás tervezése során a vadgazdálkodóknak évről évre jelenteni kell a területükön található vadfajok becsült számát. A becslést több féleképpen is el lehet végezni (relatív sűrűségbecslés, állati eredetű jelek számlálása, sávos állománybecslés, tél végi szórókon történő vadszámlálás), de tudnunk kell azt, hogy minden becslés egy bizonyos pontatlansággal terhelt, ugyanis egy adott faj vadon élő populációjának az egyedszámát nehéz meghatározni az élőhely „szabad” volta miatt. Nehezítheti ezt a fedettség is, a régióban az erdővel borított területek aránya 38 %. A becslések pontatlansága miatt a vadkilövések számának figyelembe vétele esetlegesen tisztább képet adhat a vadlétszámról.

Egy populáció változásáról legegyszerűbben úgy tájékozódhatunk, ha két egymást követő időpontban meghatározott létszámát elosztjuk. A hányadost attól függően, hogy milyen előjelű, növekedési vagy csökkenési rátának nevezzük. Ennek és egy adott populáció egyedszámának ismeretében jól modellezhető további évekre nézve az egyedszám változás. Mindezt árnyalják az adott fajra vonatkozó speciális sajátosságok, pl.: mortalitás, szaporodó képesség, élőhely eltartó képesség, termékenységi ráta, az előző évben hasznosított létszám, stb.

A régióban élő vadászható nagyvadfajok populációinak különleges tulajdonságait ismerve (szaporodásban részvevő nőivarú állatok, felnevelt szaporulat anyánként, ivaronkénti

koreloszlás, stb.) pontos állománykezelési modellekkel szolgálhatnánk az olvasónak. A következő két évet feldolgozó diagrammot értelmezve láthatjuk, hogy a vadgazdálkodók által becsült egyedszám és azzal szembe állított hasznosított darabszám különösen a vaddisznó tekintetében mekkora eltérést mutat. A pontos, gondos állománybecsléssel, a tervezett szakszerű éves tervek betartásával a kívánt állomány modellek megvalósíthatók lennének, ennek következtében pedig az egyes fajok egyedszámainak csökkentése mellett jelentős minőségi javulás lenne elérhető a trófeás egyedeknél.

4. sz. ábra

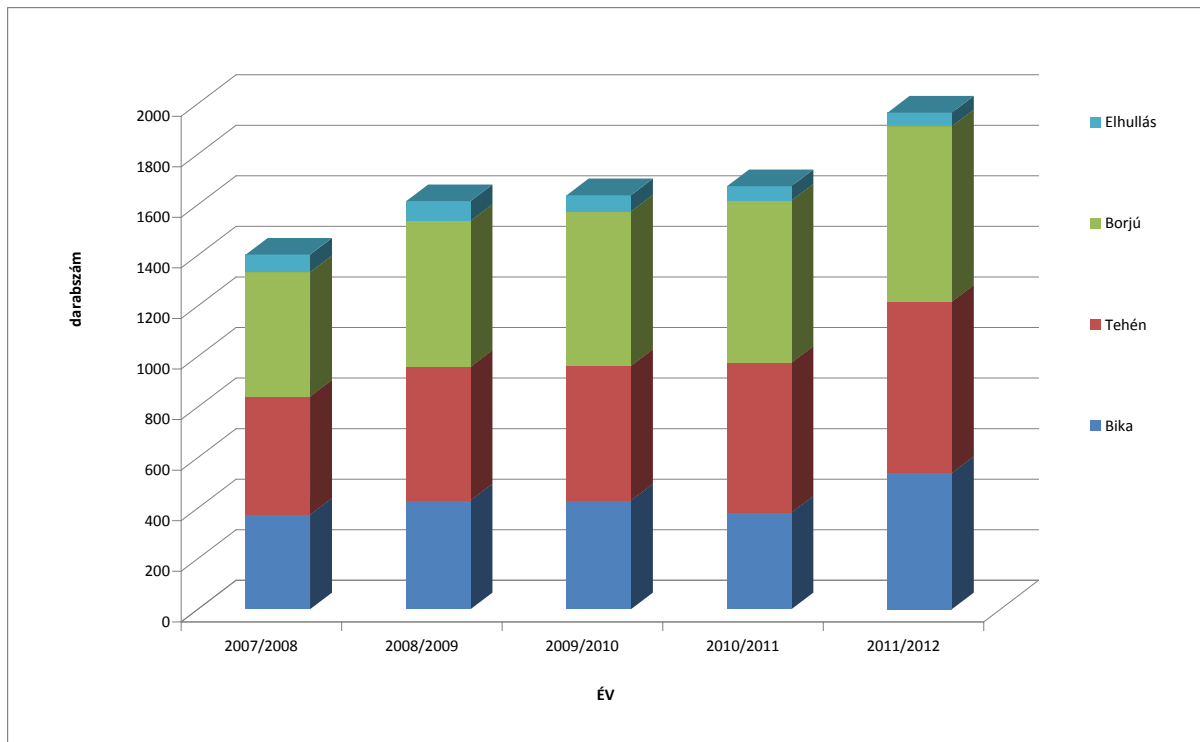
A régió területén becsült egyedszám és a tervezett illetve hasznosított nagyvad darabszáma (Forrás: OVA)

A tanulmányban tárgyalt régióban a Magyarországon vadászható nagyvadfajok mindegyike megtalálható, a vadgazdálkodás főbb jellemzőit – kiemelten a terítékadatokat- a teljes Nógrád megyét érintő egységes vadászati közigazgatás alapján mutatjuk be.

3.3.1. Vadászható nagyvadfajok

3.3.1.1. Gímszarvas

A térségben élő gímszarvas minőségét tekintve országos viszonylatban közepesnek-gyengének mondható.

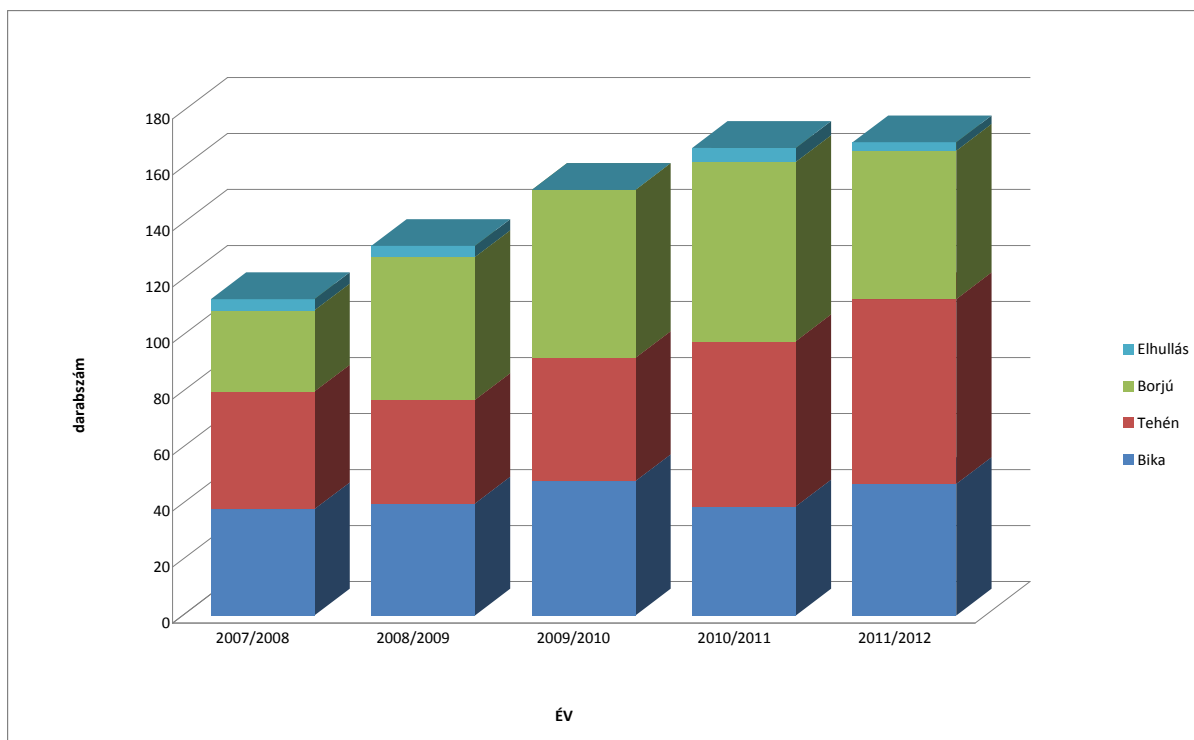
5. sz. ábra
Gímszarvas terítékadatok (Forrás: OVA)

Az agancsok és a testtömeg alakulását jelentősen befolyásolja a mezőgazdasági területek alacsonyabb aránya és az erdők vadeltartó képességének országos viszonylatban gyengébb tulajdonsága. A trófeák átlagsúlya 4,00-5,00 kilogramm, jellemzően vékonyak, kevés ággal bírnak.

3.3.1.2. Dámszarvas

A meglévő állomány létszám szempontjából nem jelentős. A '80-as évek elején gyulaji állományból történő telepítés és az országhatáron túli területekről történő migrációnak köszönhetően színesíti a térség vadászati palettáját.

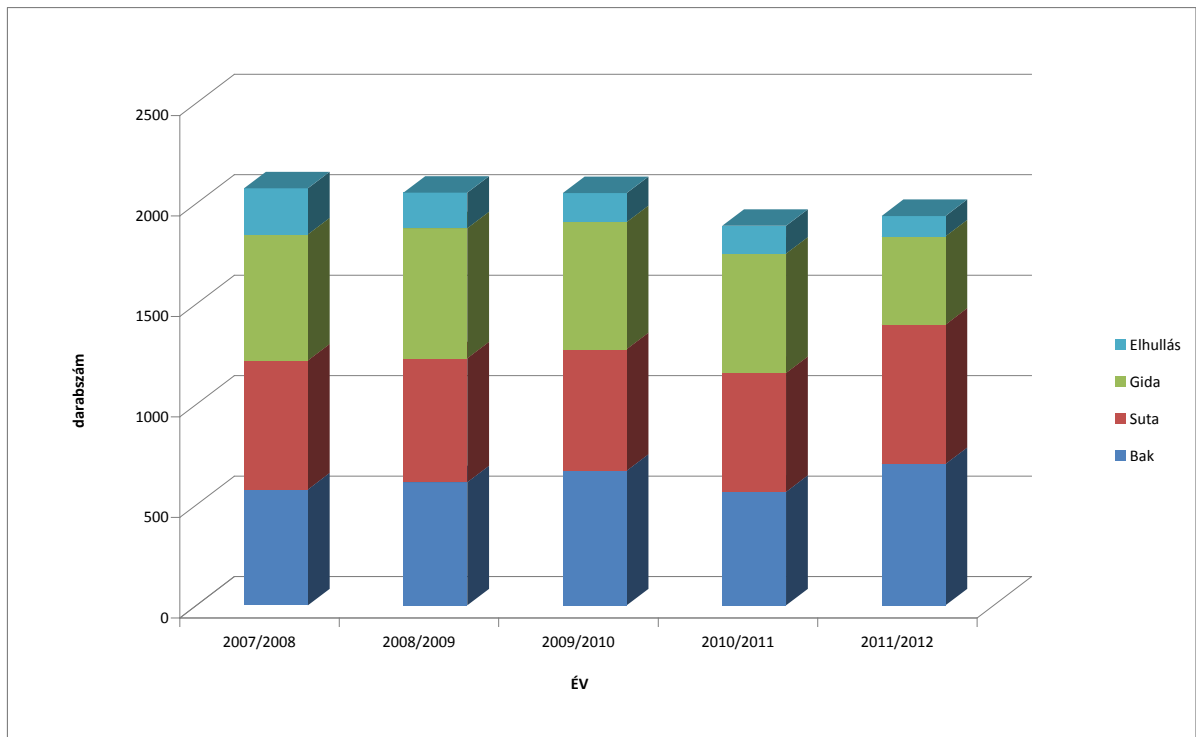
Erdei és mezőgazdasági kártétele, a természetvédelmi érdekek erősödése és a trófeás vad gyenge minősége, annak alacsony bér vadászati kereslete vitathatóvá teszi a területen a létjogosultságát.

6. sz. ábra
Dámszarvas terítékadatok (Forrás: OVA)

3.3.1.3. Őz

A tanulmányban tárgyalt területen szép számban fellelhető nagyvadunk. Évről évre terítékre kerülnek érmes bakok, de összességében a trófeaminőség messze elmarad az ország kiemelkedő „őzes” területeitől. Ez az élőhely gyenge adottságainak tudható be. Vadászatát nehezíti a terület fedettsége, az országos viszonylatban kiemelkedően magas erdőborítás értéke.

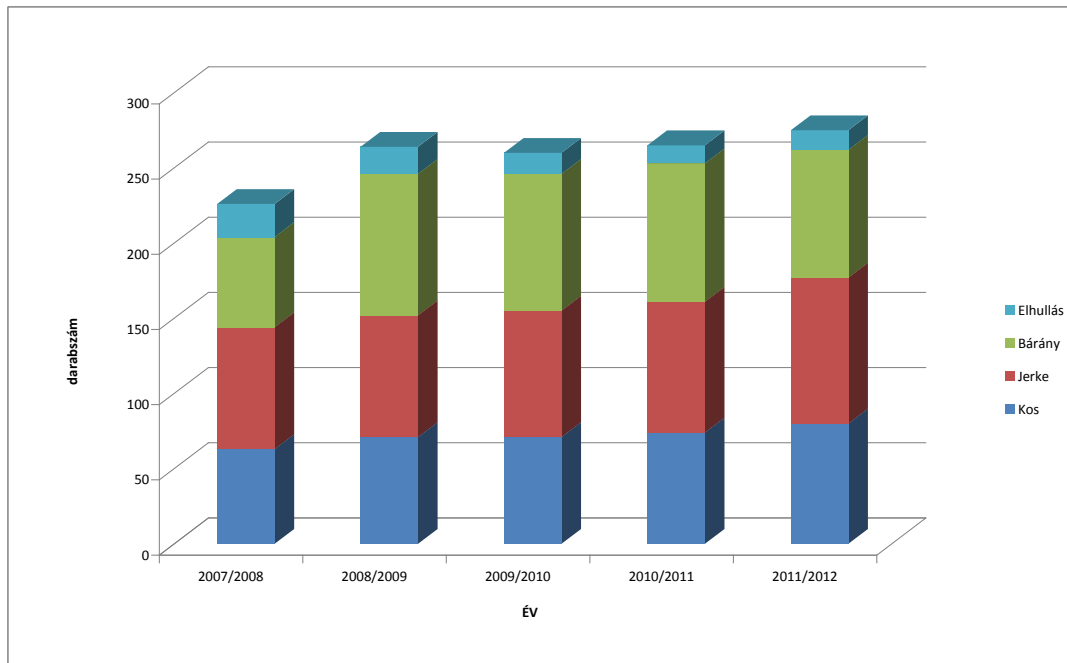
7. sz. ábra

Őz terítékadatok (Forrás: OVA)

Kártételével az erdőfelújításokban jelentős gondokat okozhat az erdőgazdálkodóknak, területi viselkedése és táplálkozási tulajdonságai miatt. A környezet változásával az őz által elfoglalt területek időről-időre változnak. Életfeltételeit jelentősen javítja az erdei rétek karbantartása, vadföldek létesítése. Az Ipoly Erdő Zrt. az elmúlt években nagy hangsúlyt fektetett az erdei rétek kitisztására, visszaállítására.

3.3.1.4. Muflon

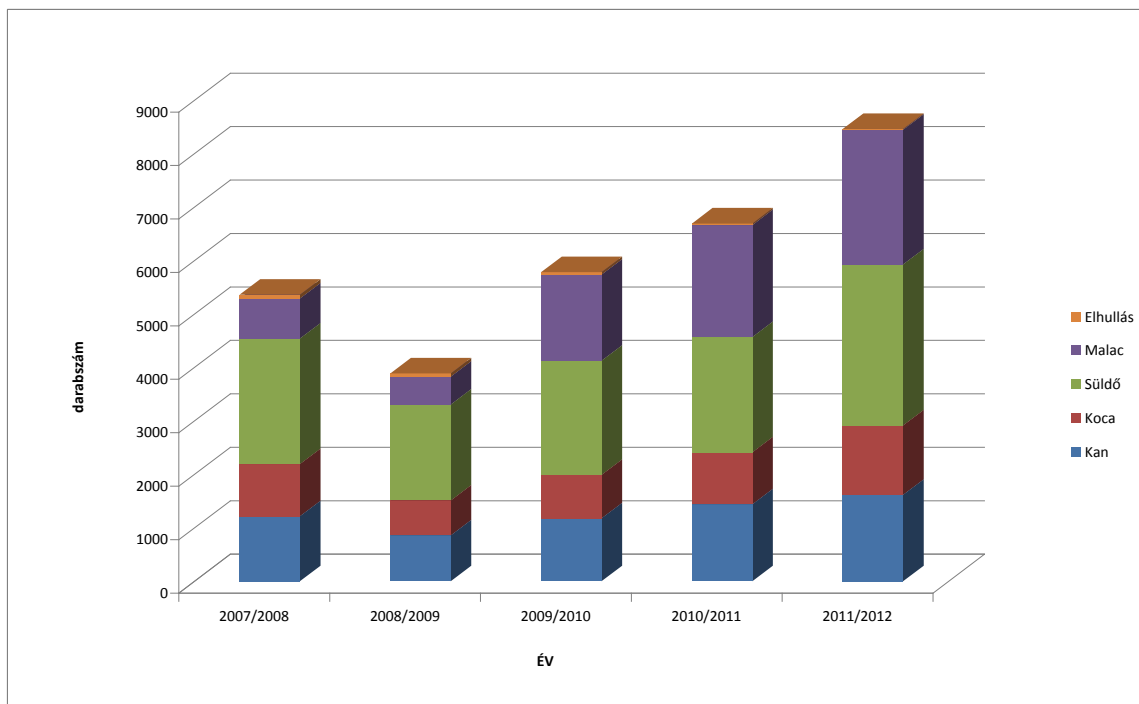
A régióban telepítés eredményeként honosodott meg. Jelentős állományai találhatóak a térségben, minőségében Hollókő és a Karancs környékén él a legjobb állomány. Az elmúlt években egyedszáma a természetvédelmi érdekek miatt jelentősen csökkent. A Váci Erdészet és a Kemencei Erdészet területén különálló muflonos vadaskert várja a vendégvadászokat.

8. sz. ábra
Muflon terítékadatok (Forrás: OVA)

3.3.1.5. Vaddisznó

A térség legnagyobb populáció nagysággal rendelkező nagyvadja. Állomány növekedése nemcsak a vizsgált területen okoz gondokat, országosan megfigyelhető egyedszám növekedése kiemelkedő problémák kezelésére is készteti a vadgazdálkodókat.

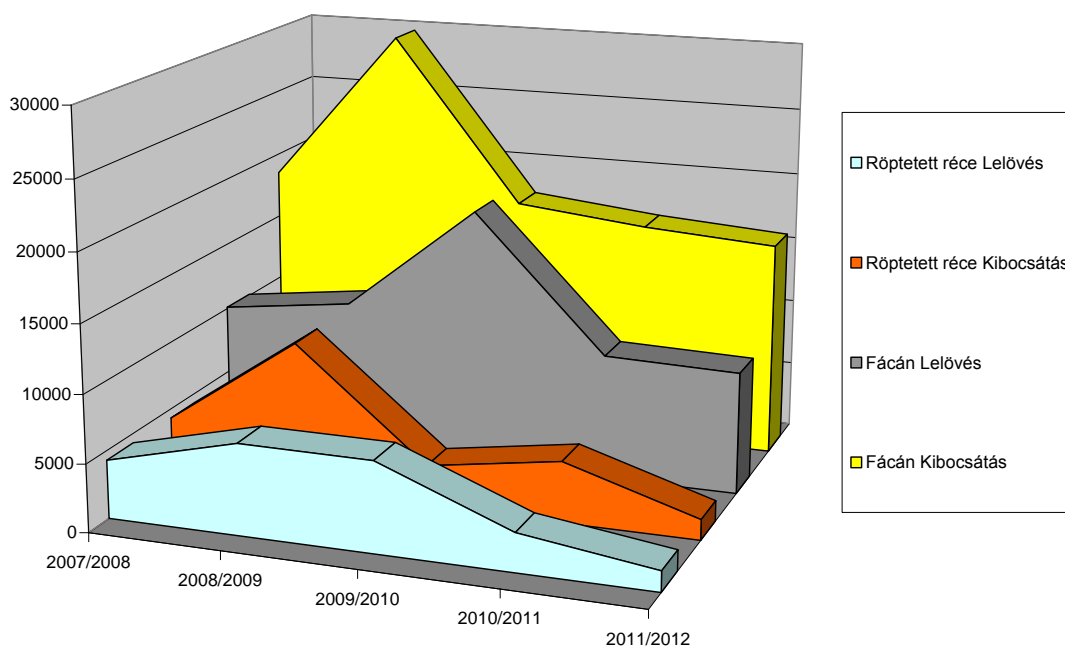

9. sz. ábra
Vaddisznó terítékadatok (Forrás: OVA)

Kiváló szaporodó képessége és intenzív vadászata miatt évről évre nőnek a terítékadatok. Az állománynövekedés a sertéspestis megjelenésével sem csökkent, a kockák terítékre hozását a vadászati törvény egész évben engedélyezi, annak etikai figyelembe vétele nélkül. Vadászata mind egyénileg, mind társasvadászat formájában kiemelkedő élményt nyújt, a terítékre hozott kanok között szép számban található kapitális példányok, érmes agyarak. A környéken több intenzív vadgazdálkodást folytató vaddisznós kert is található.

3.3.2 Vadászható apróvadfajok

A térség az 1900-as évek második felében még elfogadható minőségű és mennyiségű apróvadállománnyal bírt. A mezőgazdasági termelés változása, a vaddisznók elszaporodása, a rókák immunizálásának következtében megnövekedett állománya, a ragadozó madarak védelme mind- mind szerepet játszott a térségben az apróvadfajok egyedszámának csökkenésének folyamatában. Az apróvad gazdálkodás másodlagos szemponttá vált, habár egyes területeken az 1996-os tulajdoni viszony megváltozása következtében a fácán és reptetett réce kibocsátás intenzitása elkezdett növekedni, ám napjainkra ez is hanyatlásnak indult. Meg kell jegyeznünk, hogy a vizsgált terület egyes részei a szalonkavonulás fő irányvonalában találhatóak, ám a jogszabályi változás miatt jelenleg csak a szalonka monitoring keretében ejthető el egy-egy példányuk.

10. sz. ábra
Fácán és reptetett réce kibocsátás illetve hasznosítás
(Forrás: OVA)

3.4. Trófeaminőség

3.4.1. Gímszarvas

	Kor (év)			Minősítés			Tömeg (kg)			
	-5	6-9	10-	Arany	Ezüst	Bronz	-3	3-5	5-8	8-
2007/2008	168	59	65	5	4	3	103	114	61	14
2008/2009	17	18	52	3	5	45	21	42	14	10
2009/2010	283	148	27	11	39	77	100	154	172	32

1. sz. táblázat

Trófeabírálat eredményei a térségben 2007-2010 között (Forrás: OVA)

Az alacsony érmes darabszám a gyenge élöhellyel és az idős korosztály hiányával magyarázható. Az állománykezelési szempontok közül az agancstömeg nagyságát kell a legfontosabb célként megjelölni, ami a következőkkel érhető el:

- Az éves lelövési terveknek közel felét a fiatal egyedekből kell teljesíteni.
- A nőivarú egyedek állományon belüli csökkentése, az 1:1 ivararány beállítása.
- A jó agancsfejlődést mutató egyedeket 11-13 éves korig célszerű az állományban tartani.
- A tarvad selejtezés során kiemelendő a vezértehenek kímélete, a jó kiállítású, kondíciójú borjak védelme.
- A szomszédos gazdálkodókkal történő egyeztetés az állomány kezeléséről és annak betartása.

Kijelenthető, hogy a gímszarvas vadászatából nyerhető árbevétel az érmes trófeák darabszámának, a nagyobb agancssúlyú egyedek elejtési díjának köszönhetően jelentősen növekedne.

3.4.2. Őz

Az őz állomány a térségben az 1970-80-as évektől kezdően kiugróan megnövekedett. Sajnálatos módon a létszámnövekedés nem társult minőségi javulással. A táblázatban szereplő adatokból, a terítékre került egyedek korosztályviszonyainak eltolódásából az állomány elfiatalosodására következtethetünk. Javasolt, hogy a kismértékű formahibával rendelkező bakokat, ha azok jó agancsfejlesztő képességgel rendelkeznek, akkor a kulminációs kor előtt ne hozzuk terítékre. Az éves lelövés 30%-át a fiatal korosztályból kell teljesíteni, a középkorú ígéretes bakok kímélése mellett bátran kell vadászni a kulminációs kort elért korosztályt.

	Kor (év)			Minősítés			Tömeg (gramm)		
	-4	5-9	10-	Arany	Ezüst	Bronz	-200	200-300	300-450
2007/2008	308	203	11	0	4	12	167	263	92
2008/2009	303	211	18	1	11	17	168	277	84
2009/2010	345	248	15	3	12	25	186	283	134

2. sz. táblázat

Trófeabírálat eredményei a térségben 2007-2010 között (Forrás: OVA)

3.4.3. Muflon

1981-1983 között Nógrád megyében több mint 10 helyen engedtek szabadon tenyészállatokat. Az állomány 1986-ra érte el azt a mennyiséget, amikor már vadászhatóvá vált. Jelentős környezeti terhelést jelent az élőhelyére, ezért a kívánatos ivararány (1:1) és az optimális koreloszlás beállítása elengedhetetlen feladata a vadgazdálkodónak. Az ideális állományban a kosok közel 50 % középkorú és legalább 10 % öreg.

	Kor (év)			Minősítés			Hosszúság (cm)			
	-3	4-6	7-	Arany	Ezüst	Bronz	-50	50-70	70-80	80-
2007/2008	25	37	5	1	5	10	14	35	14	4
2008/2009	21	52	5	7	10	11	6	43	20	9
2009/2010	34	40	2	4	4	14	11	42	19	4

3. sz. táblázat

Trófeabírálat eredményei a térségben 2007-2010 között (Forrás: OVA)

A táblázatból jól látszik, hogy a térségben elejtett trófeás egyedek zömében fiatalok, a középkor elején jártak, ezért minőségi javulás csak akkor várható, ha hagyjuk megöregedni a kosokat és csak a törött szarvú, nyakbanövő középkorú egyedeket hozzuk terítékre.

3.4.4 Vaddisznó

A térség legnagyobb számban előforduló nagyvadja. Gyors szaporodásának köszönhetően egyedszáma folyamatosan nő, s szinte megállíthatatlan. A középkorú kanok kímélete jelenthetne pozitív változást a trófea minőségére, de állományának lassan kezelhetetlen nagysága és kártételének fokozódása a legtöbb vadgazdálkodót az előbbieket figyelmen kívül hagyására készítetnek. A korosztályviszony akkor mondható ideálisnak, ha a populáció minimum 20%-át az öreg egyedek teszik ki és az 50 %-át a középkorú korcsoport alkotja.

	Minősítés			Hosszúság (cm)				
	Arany	Ezüst	Bronz	-16	16-18	18-20	20-22	22-
2007/2008	10	35	88	3	64	108	77	16
2008/2009	8	20	38	8	36	47	40	13
2009/2010	16	17	48	14	72	77	55	12

4. sz. táblázat

Trófeabírálat eredményei a térségben 2007-2010 között (Forrás: OVA)

3.5 Vadászat és idegenforgalom

A vidéki turizmus a turizmus fajták és csoportok egyfajta halmazának tekinthető, amely a vidéki élmény teljességét nyújtja, általános és egyedi elemek kellően strukturált, a természetességen és a tradíciókon alapuló változatos kínálatát jelenti. A részben, vagy egészében benne szereplő turizmusfajták és csoportok vidéki környezetben, vidéki jellegű fogadókapacitással, vidékre jellemző szolgáltatásokat kínálnak komplex terméként, vagy termékelemként. Míg az egyes turizmusfajták, mint a termálturizmus, a kastélyturizmus jól elhatárolhatóak és teljesítményük is jól mérhető, addig más turizmusfajták, mint az agro-, a zöld- vagy a falusi turizmus átfedik egymást, mérhetőségük sokszor nehézségekbe ütközik.

Szükség van egy gyűjtőkategóriára, a vidéki turizmus használatára, de ezenbelül nélkülözhetetlen további megkülönböztetéseket tenni, megkülönböztetni a turizmusfajtákat, hogy alkalmasak legyenek a vidéki turisztikai szolgáltatások piaci fejlesztésére. Számos hirdetésben már felismerhető, hogy a vidéki kistérség turizmusát vízi-, öko-, vadász-, kulturális- és falusi turizmusfajtákra különítik, jelezve, hogy a vidéki turizmusnak nem kizárólagos képviselője a régebben szintén gyűjtőkategóriaként használt falusi turizmus.

3.5.1 A vadászati turizmus célja, értelmezése, jellemzése

A vadászati turizmus a turizmus egyik speciálisnak tekinthető területe, utazás vadászati céllal, arra a területre, mely a vadászban felmerülő igényeket maximálisan képes kielégíteni. A vadászat ma – a gazdasági jelentősége mellett – az ember és a természet viszonyának sajátos megnyilvánulása, amelynek végső célja az élményszerzés. A vadászatot a zsákmányszerzés kényszere és vágya hozta létre és tartja fenn, a kényszer és szükségszerűség háttérbe szorult, a kulturált és modern ember igazi zsákmánya „csak” a romantika és az élmények megszerzése maradt.

Magyarországon a vadászati turizmus, mint az idegenforgalom speciális ága, több mint százéves hagyományra nyúlik vissza. A magyar vadászatok az elmúlt ötven évben jó piacképességű turisztikai terméknek minősültek, különösen a nyugat európai, de tengeren túli vadászok körében is. A határnyitást követően nagy érdeklődéssel viseltettek irántunk és vadállományunk iránt a külföldi vadászok.

A Vadászati Lexikon megfogalmazása szerint a vadászati turizmus külföldi utazás vadászati céllal, ami nagyban függ a gazdasági viszonyoktól és az infrastruktúra fejlettségétől. Az előbbi megfogalmazás azonban nem teljesen helyénvaló, mivel a vadászati turizmus nem szűkíthető le csupán a külföldi utazásra, hiszen belföldön is adódhat olyan egyenlőtlen eloszlás a vadállomány terén, olyan egyedi igény, mely utazásra készíti a vadászt. A vadászati turizmus tehát utazás vadászati céllal, arra a területre, mely a vadászban felmerülő igényeket maximálisan képes kielégíteni.

A vadászat kulcsfontosságú eleme az elejtendő vad minősége, mennyisége, melynek érdekében keres fel egy területet a vadász. Ahhoz hogy vágya teljesüljön, egyéb szolgáltatásokat is igénybe kell vennie. A vadászat során a vendégnek szálláshelyre, étkezésre és az utazásra is gondolnia kell. Az adott vad kis túlzással az ország területén bárhol megtalálható, de a kiválasztott területet sok esetben annak környezetétől, jellemzőitől is függ.

Ismeret hiányában ajánlásokra támaszkodik, vagy megpróbál maga informálódni. Abban az esetben, ha elégedett volt a vadászattal, akkor remélhetőleg vissza is tér. A vendég tehát határozott céllal érkezik hozzánk, ez alapján a turizmus egy különlegesebb, kisebb csoportjába, a vadászturisták közé soroljuk.

Magyarországon jelenleg a vadászati turizmus nem számít fő turisztikai vonzerőnek (A GDP nem egész 1%-a), de a vadászturizmusban rejlő előnyök a vidéki térségek számára kívánatos jelenségeket, változásokat indukálhatnak. Általában nem tehet az alacsony vadászturisztika potenciálról egy kistérség, de ahol adottak a feltételek (megfelelő mennyiségű és minőségű vadállomány, kulturális lehetőségek, stb.), ott az adottságok kínálta lehetőséget mindenképp meg kell ragadni. Azokon a területeken, ahol a mezőgazdasági termelés nem vagy csak alacsony fedezetnyereséggel valósítható meg, a vadászat és vadászati turizmus lehet kiegészítő bevételi forrás a fogadóképesség és a szolgáltatások megfelelő biztosítását követően.

A turizmusban a keresleti oldalnak a turisztikai termék iránt való keresletet értjük. A turisztikai termék a vadászturizmus esetén a vad elejtésére irányuló szolgáltatásokból, valamint a hozzá kapcsolódó szolgáltatásokból (elejtési díj, trófea díja, trófeabírálati díj,

engedélyek, gépjármű-lovaskocsi használat, stb.) áll. A belőlük származó bevételek akár jóval magasabbak is lehetnek, mint az általános szolgáltatásokból (szállás, étkezés) származó kapcsolt bevételek.

A vadászat fajlagos költsége viszonylag magas, hiszen rövid idő belül (3-4 nap) nagy összeget költ el a vendég. Ez mutatja a vadászat exkluzív jellegét, az érkező vadászok pedig általában a tehetősebb rétegből kerülnek ki. A vendégek egyre igényesebbek, emellett egyre nagyobb a kiegészítő szolgáltatások utáni érdeklődés. A vadászati időszakok általában turisztikai elő- és utószezonokra esnek, bár a vadászok szinte egész évben hódolnak szenvedélyüknek kisebb – nagyobb intenzitással, ami azt jelenti, hogy a szezonális ezáltal némileg csökkenthető. Bár a vadászok nyilván nem képesek megtölteni a rendelkezésre álló kapacitásokat, mégsem tekinthetünk el ittlétük jelentőségétől.

Általában a vadászat szervezésével erre specializálódott utazási irodák, vagy akár maguk a vadászatra jogosultak foglalkoznak. A térségben működő vadászatszervező irodák illetve vállalkozások: az ANAS CRECCA Vadászati Kft., SEVAKÓ Kft., Börzsönyjagd Bt., Hunnia Kft., Venator Kft., Vadex Zrt. és a Nagyvadhunting Vadászat Szervező Iroda.

A vadászturizmus exkluzivitását bizonyítja a vadászházak kategóriánkénti megoszlása is, miszerint azok általában a magasabb, I. és II. kategóriába tartoznak, az Ipoly Erdő Zrt. gondolt a vékonyabb pénztárcájú vendégekre is, ők az „erdei ifjúsági szállásokon” és a „bakancs szállásokon” pihenhetik ki a csodálatos környezetben eltöltött időt.

3.5.2. A térség idegenforgalma

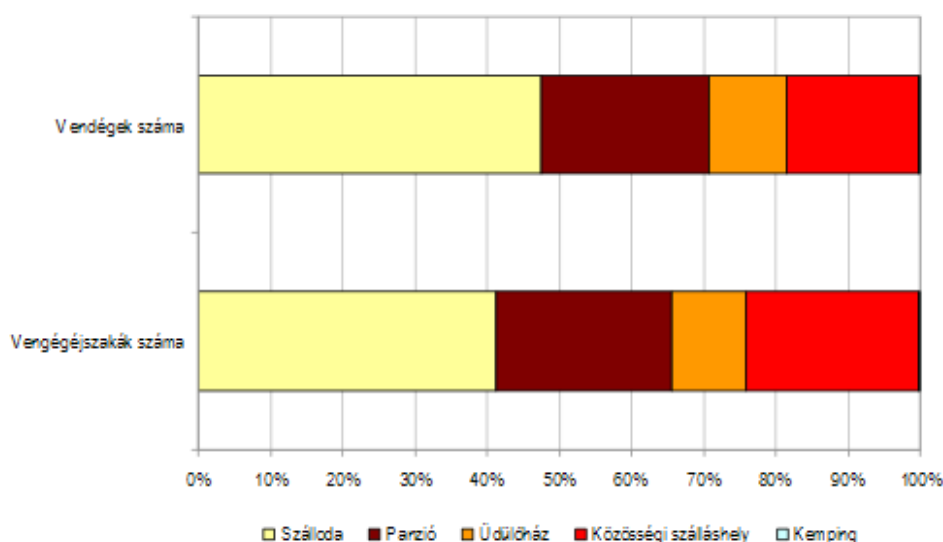
A térség idegenforgalma országosan viszonylatban közepesnek mondható. A KSH Nógrád megyei 2012/2 statisztikai tájékoztatójában a turizmusról a következőket írja:

„A Nógrád megye idegenforgalmának fellendítéséért folytatott marketing tevékenység a külföldi vendégek körében hatásosnak bizonyult, a kereskedelmi szálláshelyeket 2012. I. félévében 2125 külföldi vendég kereste fel, csaknem másfélszer annyi, mint az előző év azonos időszakában. Az összes vendégen belüli arányuk a 2011. I. félévi 6,7%-ról 12%-ra emelkedett. Ezzel szemben a kereskedelmi szálláshelyeket igénybe vevő belföldi vendégek száma (16,4 ezer fő) 18%-kal esett vissza a vizsgált időszakban. A kiváltó okok között megemlíthetjük, hogy még mindig az egynapos látóknak dominálnak a megye idegenforgalmi kínálatában és az utóbbi években a családok egy részének kiadási rangsorában

az üdülések, nyaralások, kirándulások háttérbe szorultak. Összességében a megye kereskedelmi szálláshelyeit 14%-kal kevesebben keresték fel 2012. I. félévében, mintegy évvel korábban. A vendégéjszakák száma 21%-kal esett vissza. Országosan 3,5 millió vendég 8,6 millió vendégéjszakát töltött el a kereskedelmi szálláshelyeken, az előbbi 2,1%-kal, az utóbbi 3,3%-kal haladta meg az előző év első hat hónapit. A vendégek mintegy fele külföldről érkezett, körükben a növekedés 7,2%-os. Hazai átlagban a megyeinél lényegesen kisebb mértékben, 2,5%-kal csökkent a belföldi vendégek száma.

Szállástípusonként vizsgálva Nógrádban a panziók és az üdülőházak vendégforgalma bővült a vizsgált időszakban 8; illetve 9,5%-kal. A közösségi szálláshelyeken 18%-kal, a szállodákban 23%-kal esett vissza a vendégforgalom, a kempingekben pedig az előző év I. félévének csak egyharmada volt.

A vendégek és a vendégéjszakák megoszlása szállástípusok szerint, 2012. I. félév

11. ábra

A vendégek és a vendégéjszakák megoszlása szállástípusok szerint Nógrád megyében 2012. I. félév
(Forrás: KSH)

Az átlagos tartózkodási idő két vendégéjszaka, a külföldi vendégeknél 2,5 vendégéjszaka, a belföldieknél 1,9. Szállástípusonként áttekintve a közösségi szálláshelyeken átlagosan 2,6 vendégéjszakát töltöttek el az oda látogatók, a panziókban 2,1-et. A kempingekben a legalacsonyabb (1,3) a mutató értéke. A kereskedelmi szálláshelyek bruttó

szállásdíjbevétele meghaladta a 173 millió forintot, ennek 55%-a a szállodákban, 29%-a a panziókban realizálódott. A szállásdíj-bevételek 2,3%-kal csökkentek az előző év I. félévéhez képest. Egy kiadható szobára 1240 forint bruttó szállásdíjbevétele jutott, ez a szállodákban volt a legmagasabb (1777 forint) és az üdülőházakban a legalacsonyabb (486 forint). Az üdülési csekkek felhasználása visszaesett, 2012 januárjától szerepüket a SZÉP kártyák vették át. A vendégek az előző évről megmaradt üdülési csekkeket váltották be, Nógrád megye kereskedelmi szálláshelyein 20 millió forint értékben. Ez csak 43%-a az előző év első felében felhasználtak, a belföldi bruttó szállásdíj 17%-át jelentette. A SZÉP kártyát elfogadó helyek száma fokozatosan emelkedik, a kártyákról 12,7 millió forintot költöttek el a vendégek, a belföldi bruttó szállásdíj 11%-át. A külföldi vendégek 91%-a Európából érkezett a megyébe. Dinamikus a növekedés az orosz, az ukrán és a görög vendégek körében. A leghosszabb tartózkodási idő (4,6 vendégéjszaka) a finn vendégeket jellemezte, de csaknem ennyi volt (4,5 vendégéjszaka) az Egyesült Államokból érkezőknél is.”

3.5.3.1. A vadászturizmus jellemzése

A vadászat, különösen annak ún. bérkilövő, s főleg a külföldiek által gyakorolt, keresett és megfizetett formája a megfelelő szakmai hozzáértés révén – a közelmúlttól napjainkig – várhatóan a jövőben is kiemeltnek tekinthető. Ezen felül a vadászat bizonyíthatóan egy olyan sokoldalú hatással járó, aktív szabadidős tevékenység, amely:

- a belföldi igények kielégítésén túl jelentős külföldi bevételi forrásokat termel,
- devizát termel,
- ún. láthatatlan és valós exportot egyaránt jelent,
- a vadgazdálkodási ágazatot életképessé, szükségessé teszi,
- visszatérő, megelégedett vendégkört eredményezhet,
- az átlagnál magasabb jövedelműekre épít,
- részben besegít, részben eleve ráépül a hazai turisztikai kínálatra és infrastruktúrára,
- összekötő gazdasági kapocs a turizmus és a mező- és erdőgazdaság között,
- végső soron segíti a nemzetközi és a külgazdasági kapcsolatok bővítését,
- magas fizetőképességgel társul,
- színesíti a megye turisztikai kínálatát,
- jelentős marketing szereppel bír hazánk pozitív megítélésében.

A vadászati turizmus során a „minőségi turizmust” felé kell fordulnunk és kialakítanunk, hiszen a vendégek a vadászat magas költségei okán joggal várhatnak el magas

színvonalú szolgáltatást és igényeik teljes körű kielégítését. A vadászati turizmus két szintéren zajlik, a vadászterületen és a szálláson. A teljes körű szolgáltatás nem terjedhet ki csupán egyik, vagy másik megfelelő színvonalon történő nyújtásával. A kellemes környezet feleltetheti a vadászat esteleges sikertelenségét, továbbá biztosítja a kikapcsolódást, pihenést a fárasztó vadászatot követően.

A vadászatra szánt idő hosszát elsősorban az határozza meg, hogy a vendég milyen vadfajt szeretne terítékre hozni. Trófeás vad esetén körülbelül 6 alkalom szükséges ahhoz, hogy a vadászat eredményesen záruljon, hajtóvadászaton való részvétel idejét pedig inkább anyagi lehetőségek és a szándék határozzák meg. Célként kell kitűzni, hogy a vendégéjszakák száma növekedjék mindkét csoport esetén. Azok a külföldiek, akik vadászatszervező irodán keresztül érkeznek jobban befolyásolhatók, hiszen kevésbé vannak tisztában a területek viszonyaival. Abban az esetben, ha a kimenetelek számát növeljük, nagyobb eséllyel zárulhat a vadászat, de korai siker esetén lehetőség adódik a további elejtésre, a vendégéjszakák növelésével a vadászati árbevétel is emelkedik.

3.5.3.2. Vadászturizmus a térségben

A kistérségeket az adottságok és szolgáltatások összesítése alapján vadászturisztikai potenciáljuk szerint kategóriákba sorolhatjuk. A vadászturisztikai potenciál a térségben található, vadásztatással foglalkozó szervezetek számától és a vadászturistákat fogadó kapacitás nagyságától függ. A vadászturisztikai potenciál a turisztikai teljesítményben korlátozottan jelenik meg, jelentős turisztikai potenciállal társulva a térségben nincs jelen.

Mindezek azt bizonyítják, hogy jelenleg nem önálló vonzerő a vadászturisztikai kínálat, kiegészíteni, színesíteni többszegmensűvé kell tenni az itt tartózkodás ideje alatt igénybe vehető szolgáltatásokkal. A térség a vadászturisztikai potenciálját nem használja ki a lehetőségeihez mérten, a vadászatszervezésnek, a marketingnek és a termékfejlesztésnek vannak kiaknázatlan lehetőségei ezen a területen.

Az átlagos vadászturisztikai potenciállal rendelkező területek mérsékelten vonzzák a turistákat, pedig ide tartozik a kistérségek többsége. A kiemelkedő turisztikai potenciállal jellemezhető kistérségek turisztikai teljesítménye csak részben magyarázható a vadászahagyományokkal, de lehet, hogy a turizmus más fajtái nélkül itt sem élénkült volna meg a vadászahagyományok ápolása. A vadászahagyományok, a vadászahagyományok ápolása terén a térség mindig is élen járt elég, ha csak a vadászahagyományokra gondolunk.

Számos a vadászathoz köthető program kerül megrendezésre a régióban. Országos és megyei szinten jegyzett rendezvények a Nagybörzsönyi Vadásznapi, a Nógrád Kupa, az Ipoly Erdő Zrt. által évente megrendezésre kerülő és egyre több látogatót vonzó trófeaszemle, a Nógrád és Pest megyei vadásznapi, a Kittenberger Kálmán Nap, stb.

3.6. Vad okozta károk és vadban okozott károk

3.6.1. Vad által okozott károk

Erős meggyőződésünk, hogy a nagyvadtartás, a nagyvaddal történő gazdálkodás legkritikusabb szegmensét jelenti a vadkárok és ezek megtérítésének kérdésköre.

A jelenlegi jogi szabályozás szerint a vad mező, illetve erdőgazdálkodásban okozott kártételének 95 %-át a vadászatra jogosultnak meg kell téríteni.

A föld tulajdonosának, használójának ügynevezett- kárelhárításra vonatkozó – közreműködési kötelezettsége van. Sajnos ennek a pontos mibenlétét nem határozza meg a jogszabály. Talán a legjobban úgy tudjuk megfogalmazni, hogy segítségül hívjuk a PTK (Polgári Törvénykönyv) vonatkozó részeit, miszerint a kár bekövetkeztének megelőzésében, elhárításában a tulajdonosnak a tőle elvárható mértékig önmagának is gondoskodnia kell.

Egy példával bemutatva. Ha a szomszéd kutyája átjön a telkemre és kergeti a tyúkjaimat, én ezt nem nézhetem karba tett kézzel a teraszról, mondván, hogy úgyis meg fogom a kárt fizettetni a szomszédal. Meg kell próbálnom a kutyát elzavarni, illetve a tyúkjaimat megvédeni.

Mint minden példa, ez is „sántít” egy kicsit, mert a 1996. LV. törvény olyan kitételal is rendelkezik, miszerint a kármegelőzés, elhárítás „Rendes gazdálkodást” meghaladó költségeit a vadászatra jogosultnak meg kell fizetnie.

Az elmúlt évtizedben kialakult gyakorlat világosan rámutat, hogy a vad által okozott károk megfizetésének szabályozása felülvizsgálatra szorul.

A probléma olyan súlyos, hogy akár a nagyvaddal történő gazdálkodás teljes ellehetetlenüléséhez vezethet. Természetesen azt nem lehet elvárni, hogy a földhasználók viseljék a vadtartás összes költségét, de jó pár jelenleg meglévő ellentmondást fel kellene oldani.

Ilyen például, hogy a vad élő mivoltában állami tulajdon, de az általa okozott kárért (95%-ban) az a vadászatra jogosult felel (Zömében egyesületi keretek között működő vadásztársaság) akinek tagsága nem kevés pénzért, szabadidőben, passzió tevékenységet

folytat, oly módon, hogy a tevékenység minden egyes elemét jogszabályok, illetve hatóságok határozzák meg. Meg van határozva, mit, mikor, hogyan és milyen minőségű vadat ejthet el, illetve még az is, hogy mennyit kötelező elejteni. Hiába teljesítik maradéktalanul az előírásokat, a bekövetkezett kárért felelősséggel tartoznak.

Ezt hívják objektív kártérítési felelősségnek. Talán érdemes volna elgondolkozni rajta, hogy a felelősséget a kár kialakulásában a „felróhatóság” mértékében kellene a vadászatra jogosult felé megállapítani.

Megjelent a „vadkárra termelés” fogalma, amikor a termelő tudatosan a vadkár bekövetkezésére számolva határozza meg a vetésszerkezetét!

További anomáliát jelent, hogy a vadkár szakértők, enyhén szólva, nagyon széles határok között (sokszor személyes érintettségük alapján) állapítják meg az okozott kár pénzbeni értékét. Nyilván nem elfogadható, hogy egy adott káresetnél az egyik szakértő 4 millió, a másik 80 ezer Ft kárt állapít meg.

A tanulmány által érintett térség vadkárral kapcsolatos sajátosságai

Országos átlaghoz képest itt még „kevésbé kiélezett” a vadkár probléma. Gyakorlatilag a mezőgazdasági termelés (a gyengébb biológia adottságok miatt) nem túl nagy volumenű. Az erdőszűrt területeken pedig jelentős magánerdő arány mellett, még nem mindenhol alakult ki az erdőtulajdonosok vadkárt érvényesítő magatartása. Kétségtelen tény, hogy a földalapú támogatások mellett egyre több gazdálkodó számít a vadászatra jogosulttól „felvehető”, behajtható vadkártérítésre.

Nyilvánvaló számunkra, hogy a károk mérséklésére, megelőzésére eddig használt „technikák” kudarcot vallottak. Több mint 50 éve úgy próbáljuk meg a túlszaporodott nagyvad problémáját kezelni, hogy ha tavaly lőttünk 100-at, akkor az idén 100+x-et lövünk, majd jövőre 100-x-z az elejtendő mennyiség. Ezzel egyidőben, mint vadászok abban vagyunk érdekeltek, hogy könnyen és gyakran jussunk vadászélményhez.

A mennyiséget előnyben részesítő szemléletről a minőséget preferáló szemléletre kellene átállni. Nagyon fontos felismerésnek tartjuk, hogy saját vadászati lehetőségeink fenntartása érdekében, az általános etikai normákat betartva (nem lövünk vemhes, vagy utódot nevelő egyedeket) tudatosan a populáció szaporodásában legaktívabb részének arányát kell csökkenteni. Egy példával szeretnénk a fenti gondolatot bemutatni. Tétélezzük fel, hogy nyári vadkár elhárító vadászatnál kijön elénk egy vaddisznó koca malacokkal, valamint az előző évi

alomból 2 koca süldő és 2 „leszürkült” kan süldő. A megkérdezett vadászó 90%-a arra a kérdésre, hogy melyiket lőné meg, azt a választ adta, hogy az egyik kan süldőt. A kan süldőt hagyni kellene megöregedni és az egyik koca süldőt kellene elejteni, hiszen a következő évben (rajta keresztül) az állomány további növekedése várható.

3.6.2. Vadban okozott károk

Nehezen „megfogható”, nagyon ritkán fordul elő, pontosabban nagyon ritkán válik láthatóvá. Elsődlegesen az agrotechnológia által veszélyeztetett apróvad, illetve növényvédőszer által veszélyeztetett nagyvad és mezei nyúl, amiről beszélhetünk. Mint ahogy azt már többször jeleztük, fenti tanulmánnyal érintett térség zömében nagyvadas jellegű. Helyi specialitás a magas munkanélküliség és a kis létszámú falvak magas aránya. A vadállományban okozott károk nagy részét az orvvadászat, finomabban megfogalmazva a jogosulatlan vadászat okozza. Ismét felütötte fejét a hurkozás, mint megélhetési bűnözés. A jelenséget a vadászatra jogosultak részéről nem vadgazdálkodási szabálysértésként, hanem állatkínzást megvalósító bűncselekményként célszerű kezelni. A másik vadállomány veszélyeztetését, károsítását előidéző dolog a kóbor, éjszakánként a vadászterületre kijáró kutyák károsítása. A kutyák gazdáival szembeni fellépésre korlátozottak a jogi lehetőségek és nagyon nehézkes a bizonyítás.

3.7. Vadgazdálkodás szervezése és ellenőrzése

Alapvetően hatósági feladat. A gazdálkodást, a vadászat szabályozottságát jogszabályi előírások alapján a megyei Vadászati Hatóságok végzik. Ellenőrzési, szankcionálási jogosultságaik és lehetőségük van. A vadászatra jogosultak, működési formájuk függvényében, az adott formára vonatkozó belső rend szerint végzik tevékenységüket.

Nyilvánvalóan teljesen más keretek között mozognak a gazdálkodó szervezetként működő (pl. Kft. vagy Rt.) vagy egy társadalmi szervezetként (egyesület) működő vadászati jogosultak. Míg az első esetben a jogszabályi keretek között (tilalmi idők, jóváhagyott lelövési tervek stb.) a tulajdonos határozza meg a gazdálkodás céljait és menetét, addig a második esetben az egyesület közgyűlése (mint legtöbb szerv az egyesület működésében) a döntéshozó. Az egyesületek alapszabályában van rögzítve a működés ellenőrzésének formája, ami a gyakorlatban egy 3-4 főből álló ellenőrzési bizottság felállítását jelenti. Fenti bizottság dolga, hogy ellenőrizze az egyesület vezetőségét az intéző bizottságot (IB), illetve az egész egyesületet, hogy az alapszabály, házi szabály, közgyűlési határozatok, IB-i rendelkezések szerint működik-e. A gazdasági társaságok esetében a működés szabályosságának

ellenőrzésére sokkal szigorúbb és árnyaltabb. Itt a NAV és a Munkaügyi Felügyelet és egyéb hatóságok biztosítják a szabályosságát.

4. Javaslatok a vadgazdálkodás fejlesztés gyakorlati intézkedéseire a célterületen

4.1 Vadgazdálkodás

4.1.1 A vadgazdálkodás fogalma

A vadgazdálkodás fogalma kétféleképpen definiálható, egyrészt ökológiai másrészt ökonómia szempontok szerint. Ökológiai szempontból a vadászterületen élő vadászható vadfajok állományának tudatos szabályozása mennyiségi, és a „vadgazda” által meghatározott minőségi kritériumok alapján. A vadgazdálkodás ökológiai fogalomköréhez tartozik a vadállományok élőhelyének, élet feltételeinek biztosítása, az élőhely megőrzése, fejlesztése, esetlegesen egy leromlott állapot korábbi kedvezőbb szintre történő visszaállítása.

Ökonómiai szempontból a vadgazdálkodás egy olyan gazdasági tevékenység, mely során a vadgazda a fenntartható fejlődés elvének megfelelően a mindenkor hatályos jogszabályi keretek között a gazdálkodás eredményeként bevételekre tesz szert és a gazdálkodással kapcsolatosan terveket és költségeket visel.

A gazdálkodásban a biológiai törvényszerűségek és a gazdasági lehetőségek egymásra kölcsönhatással bírnak, így őket csak együttesen érdemes kezelni. A vadgazdálkodás célja is kétféle lehet.

Az egyik esetben ahol a vadásztársaság mint „civil” szervezet a vadászatra jogosult, és egyesületi keretek között zajlik a vadászat (ma Magyarországon ez a leggyakoribb forma), itt a vadgazdálkodás célja az egyesület tagsága részére vadászati lehetőség biztosítása. Ebben a formában nem a profit szerzés a cél, a gazdálkodás csak a cél eléréséhez szükséges eszköz.

A másik lehetőség, amikor valamilyen gazdasági társaság keretein belül folyik a vadgazdálkodás, itt az elsődleges cél a pénzügyileg eredményes működés, a megfelelő mértékű haszon kitermelése.

4.1.2 Javaslatok

- **Javasoljuk**, és nagyon fontosnak tartjuk, hogy első lépésként a célterületen gazdálkodó vadászatra jogosultak világosan határozzák meg gazdálkodásuk célját és a prioritásokat.
- **Javasoljuk**, hogy valamennyi nagyvad faj vonatkozásában a középkorú trófeás egyedek kímélésével (alacsonyabb arányú elejtésével) teremtsék meg a lehetőséget a nagyobb vadászati értéket képviselő öregkorú állományok kialakulásának.
- **Javasoljuk**, hogy a túlszorodott nagyvad állomány visszaszorítása érdekében – az általános etikai normák figyelembetartása mellett – a szaporodásban legaktívabban résztvevő felnőtt korú nőivarú egyedek arányát a terítékben jelentősen emeljék meg. Példaként szeretném felhozni a vaddisznóval való gazdálkodás anomáliáját 9. sz. ábra: Vaddisznó terítékadatok (OVA)/ Miközben lassan elviselhetetlenné válik a földhasználók és a vadászatra jogosultak között a vaddisznó kártétele kapcsán kialakult feszültség. Az ábrából jól látszik, hogy az elmúlt 5 évben a kocák elejtési aránya felfoghatatlanul alacsony (20-30 % közötti) és gyakorlatilag semmit nem emelkedett.
- **Javasoljuk**, hogy az éves állományhasznosítási tervek elkészítésénél a többlet ellő vadfajok, elsősorban a vaddisznó vonatkozásában feltétlenül vegyék figyelembe a táplálék ellátottság hatására kialakuló, a szaporodási mutatókban megnyilvánuló jelentős különbségeket.

A vaddisznó szaporodásának változásai / OLOFF szerint/

I. gyenge táplálék ellátottságú év hatására:

1 db erős koca	-	3 malac
2 db emse süldő	-	0 malac
2 db emse	-	3 malac
Összesen: 6 malac		

II. közepes táplálék ellátottságú év hatására:

1 db erős koca	-	5 malac
2 db emse süldő	-	0 malac
2 db emse	-	6 malac
Összesen: 11 malac		

III. kiemelkedő táplálék ellátottságú év hatására:

1 db erős koca	-	5 malac + 2. alomból 3 malac = 8
2 db emse süldő	-	6 malac
2 db emse	-	6 malac + 2. alomból 4 malac = 10

Összesen: 24 malac

(Forrás: Dr Nagy Emil: Az élőhelyfejlesztésre alapozott vadgazdálkodás ökológiai magyarázata. OMVK. 2012)

4.2. A vad és környezetük védelme

Az elmúlt évtizedek alatt a vad környezetében, élőhelyében jelentős változások álltak be. A változások hatását az apró és a nagyvadra külön kell elemezni.

4.2.1. Környezetváltozás hatása az apróvadgazdálkodásra

A '90-es évek előtti nagy mezőgazdasági monokultúrák majd a mezőgazdasági területek néhány évet felölelő parlagon hagyása, majd a jelentős mértékű erdősítés illetve a nem szelektív vegyszerek használata nagymértékben csökkentette az apróvad életterét, táplálékának nagyságát, a predátorok számát pedig erőteljesen megnövelte.

A vadászatra jogosult apróvadállományának növelésére a következő lehetséges megoldásokhoz fordulhat:

- Vadföldek mozaikszerű művelése, korai kaszálás mellőzése
- Mezővédő erdősávok és csenderesek földtulajdonosok és önkormányzatok bevonásával történő létesítése
- A ragadozó gyérítés elősegítése betartva a nemzetközi illetve hazai természetvédelmi irányelveket (pl. szelektív élvefogó csapdázás, stb.)
- Földhasználókkal történő egyezségek alapján vegyszermentes táblaszegélyek kialakítása

Az apróvad életfeltételeinek javítása érdekében (mint az élettér biológiai jelzőfaktora) vadgazdálkodás érdekvédelmi szervezeteinek célszerű volna érdekérvényesítő tevékenységet kifejteni annak érdekében, hogy az Unió forrásából a földhasználóknak fizetett területalapú támogatások csak az apróvad életfeltételeire is tekintettel lévő gazdálkodást folytató földhasználókat illessék meg.

4.2.2. Környezetváltozás hatása a nagyvadgazdálkodásra

A nagyvad egyedszámának megnövekedésében illetve elterjedésében (Izd. gímszarvas a keleti ország részben, őz az Alföldön, vaddisznó urbanizálódása, elterjedése a keleti ország részben) jelentős szerepet játszott az elmúlt 20-30 év környezet változása. Az elmúlt évek erdőtelepítési támogatásának köszönhetően nagymértékben megnőtt a térség erdősültsége. A „fedett” terepen való életmód illetve a nappali időszak nagyfokú zavarása jelentősen megnehezíti a vadgazdálkodó vadászatát (pl. Királyrét turisták által látogatott területein az amúgy nappali életmódot folytató gímszarvas aktivitása áttevődött éjjelre).

A nagyvad urbanizálódása (kiemelten a vaddisznó) országosan elterjedt jelenség. A belterületen okozott vadkárok jogi szempontból érdekes helyzetet állít elő.

2. sz. kép

A belterületi vadkár megelőzését körültekintően kell elvégezni
(Forrás: Borcsa-Bodolay Zoltán)

4.3. Védelem a vad által és a vadban okozott károk ellen

4.3.1. Speciális vadkár

A 3.6.1 és a 3.6.2 fejezetben részben már bemutattuk a kérdéssel kapcsolatos folyamatok egy részét. Ahhoz, hogy megfelelő válaszokat találjunk, további a tárgyhoz kapcsolódó gondolatokat szeretnénk felvetni.

A vad által okozott károk között két speciális, ugyanakkor egyre nagyobb jelentőséggel rendelkező kárt mutatunk be.

4.3.2. Belterületi vadkár

Az első a lakott területen, belterületen illetve a vadászterület nem vadászható részén vad által okozott kár.

Felvetődik a kérdés vajon mi az oka a jelenség rohamosan emelkedő mértékének. Csak és kizárólag a túlszaporodott vadállomány illetve a vadászok tehetők-e felelőssé a károkkal kapcsolatban, illetve hogyan lehet a károkat mérsékelni.

Egyes vadbiológiával foglalkozó kutatók határozott véleménye, hogy a nagyvad állományok rohamos növekedésének a vadászati hasznosítás hibáin túl az élőhely változás (EU-támogatások hatására mintegy 660 ezer ha erdő telepítése várható, amivel 21%-ról 27%-ra nőhet az ország erdőműveltsége), valamint az agrokultúrák és technológiák változása (több száz ha-os kukorica és napraforgó monokultúrák kialakulása, ami a vegetációs időszakban tökéletes táplálkozási és búvóhelyet biztosít a nagyvadnak) az egyik okozója.

További fontos tényező a vadállományok alkalmazkodó képessége, végső soron maga az evolúció, egyes fajaik, illetve egyedek pl.: vaddisznó, róka, nyest, olyan sikeresen alkalmazkodtak a megváltozott környezethez, hogy több esetben gyakorlatilag városlakóvá váltak. Lakott területen okozott kártételeik kezelése szinte megoldhatatlan problémákat vet fel, hiszen a vadászatra jogosultnak ezeken a helyeken nincsen vadászati lehetősége.

A kérdéstről a következőképpen ír *Dr. Nyitrai Péter PhD* „A fegyverhasználat szabályainak változása” című cikkében (*A vadászat aktuális jogkérdései; Novotni Alapítvány, 2013*)

„Lakott területre betévedt (vagy oda szándékosan és rendszeresen belátogató) kárt okozó vad elejtésének a szabályait az Fttvhr. 36. §-a szabályozza, meglehetősen szűkszavúan, általános jelleggel és élettől elrugaszkodott módon – nézetem szerint – betartása esetén garantáltan kudarcra ítéltén.”

Mivel a lakott terület nem része a vadászterületnek így az elejtés engedélyezése kérelem alapján az illetékes rendőrkapitányság hatásköre. Felvetődik a kérdés, hogy kik azok a személyek, akik kezdeményezhetik az eljárás megindítását. A kérdésre a válasz, hogy végső soron bárki, de a kérelemnek tartalmazni kell az elejtés pontos helyét idejét, ami enyhén szólva vadon élő állat esetében előre nehezen meghatározható.

További gondot okoz, hogy a lakott területen történő fegyverhasználat speciális képzettséget igényel, és nem kis veszélyforrást jelent. Így a vadászok képzettség hiányában erre a feladatra nem alkalmasak. A keletkezett károkat ennek ellenére a vadászatra jogosultnak kell megtéríteni.

Nyilvánvalóan jogszabály változtatással, egy speciális képzettséggel, és hatáskörrel rendelkező szervezet létrehozásával lehet a problémát megfelelően kezelni.

2. sz. kép
Vaddisznó az élvebefogóban
(Forrás: Borcsa-Bodolay Zoltán)

4.3.3. Vad és gépjármű ütközés

A vad által okozott károk másik speciális esete az úgynevezett vad és gépjármű ütközéséből keletkező káreset.

Összességében megállapítható, hogy az ítélkezési gyakorlat nem egyértelmű. Alapvetően a Ptk. fokozott veszéllyel járó tevékenységekre vonatkozó szabályai az irányadók. Míg a gépjárművezetés nyilvánvalóan fokozott veszéllyel járó tevékenységnek számít, a vadászat (fegyverhasználat is ebbe a körbe tartozik) a vadgazdálkodás, vadtartás megítélésünk szerint semmivel sem veszélyesebb, mint mondjuk a szarvasmarha vagy hizókacsa tartására irányuló tevékenység.

Végző soron ténykérdés, hogy a vadászatra jogosultat több esetben elmarasztalta a bíróság fenti káreseménnyel kapcsolatosan.

A vadászatra jogosultaknak akkor van a legnagyobb esélyük a kártérítési felelősség alóli mentesülésre, ha „megfelelő” jogi segítséget vesznek igénybe.

4.3.4. Összegzés

Összességében megállapítható, hogy a vad által okozott károk, illetve a vadban okozott károk meghatározására vonatkozó jogszabályokat záros határidőn belül újra kell fogalmazni. Pontosan meg kell határozni, hogy mi az a mérték mint gazdálkodási kockázat amit a föld

tulajdonosa, használója köteles a kárból viselni, és melyek azok a felróhatóságok amelyek a vadászatra jogosultat terhelik a kár kialakulásában.

A vadászatra jogosultak részéről nem tűr halasztást a már többször emlegetett állomány apasztás, az állomány szerkezet megfelelő alakítása.

4.4 Az apróvadtenyésztés lehetőségei

Azt mondják, hogy a nagyvadgazdálkodásban minden forint megtermeléséhez nagyon sok munka kell. Fenti megállapítás az apróvad gazdálkodásnál hatványozottan igaz. A vállalkozás nagyon töke igényes és sok kockázata van. A fácán nevelés sikerének (elő és utónevelés) a kibocsátott madár visszavadászási arányának függvénye az eredmény. Mint minden „terméknél” itt is a legfontosabb kérdés, hogy megfelelő áron el lehet-e azt adni. Az ár döntően a vadászmadár minőségétől függ. Magyarán mondva magasan, jól repülő fácán, jól szervezett vadászaton piacképes árut jelent.

A tanulmánnyal érintett térség a fentiek tekintetében a lehetőségeit még messze nem aknáztta ki. Tulajdonképpen arról van szó, hogy a cserhádi táj dimbes-dombos adottságai, a művelési ágak gyakori váltakozásai (erdő, legelő, szántó, gyepek stb.) nagyon jó lehetőséget kínál az egyik dombtetőről (magasan a puskások fölött) másik dombra átrepülő madár sportos vadászatára.

1996. LV. törvény hatályba lépését követően a térségben több vállalkozás is indult. A teljesség igénye nélkül a következőket említjük:

Hunnia Kft.	Csécse térségében
Palóc Kft.	Romhány, Órhalom, Patvarc térségében
Anas Kft.	Szécsényfelfalu, Kozárd térségében.

A jelenleg is működő Megyervad Kft. Nógrádmegyer térségében folytat fácán kibocsátást és vadásztatást.

A fácán elejtési díja teríték nagyság, illetve a szezonon belüli időterminus alapján 3500-3800 Ft+Áfa/db. (2012-2013 vadászati év)

Milyen feltételeknek kell teljesülni az eredményes gazdálkodáshoz? Az eddigi tapasztalatok alapján mik a tevékenység főbb buktatói.

- Elsődlegesen kellő likvid tőkével kell rendelkezni a tevékenység előfinanszírozására.
- Nagyon szerencsés, ha a vállalkozás saját földterületeket is birtokol a kibocsátás helyszínén, illetve, ha a vállalkozás működtetői helyben lakók.

- A vállalkozás tulajdonosainak kellő befolyással kell rendelkezni azon vadászatra jogosultnál, akinek a területén a kibocsátás zajlik. A jogviszonyt körültekintő polgárjogi okiratban célszerű rögzíteni.
- Csak megfelelő volumenű kibocsátással szabad foglalkozni, hiszen a párezer db-os kibocsátás eleve kudarcra ítélt.
- Fontos a garantált, jó minőségű napos madár beszerzése, a nevelő és tároló kapacitás lehetőleg saját területen történő létrehozása.
- Megfelelő reklámmal a fizetőképes vendégkör megszervezése.
- Lehetőség szerint a szükséges takarmány nagyobb hányadának saját területen történő megtermesztése.

Az eddigi tapasztalatok alapján a legfőbb buktató a vadászterület vadászatra jogosultja (általában vadásztársaság) és a vállalkozás közötti mindkét fél számára megfelelő, harmonikus tartás jogviszony kialakításának hiánya. A most már hosszabb idő óta eredményesen működő Megyervad Kft esetében az előbb felsorolt feltételek döntő többsége rendelkezésre áll. Az általuk szervezett vadászatok színvonalára jellemző, hogy 6-8 puskás, szerencsés esetben 1000 db-ot elérő napi terítéket tud produkálni. A kibocsátások a Megyervölgye és az Órhegy Vadásztársaság területein zajlanak.

4.5. A vadászati turizmus fejlesztése

Az előző a vadászturizmust tárgyaló fejezetben láthattuk, hogy a térség életében vitathatatlan szerepet játszik a vadászat és ezen keresztül a vadászati turizmus, az ezekből származó bevételek számos munkahelyet tartanak fenn, habár a kiaknázatlan lehetőségek száma jelentős. Jelen körülmények között szükséges a gazdálkodás racionalizálása és a bevételek növelése annak érdekében, hogy a befektetett munka eredményeként az ágazat fejlődőképessé váljon.

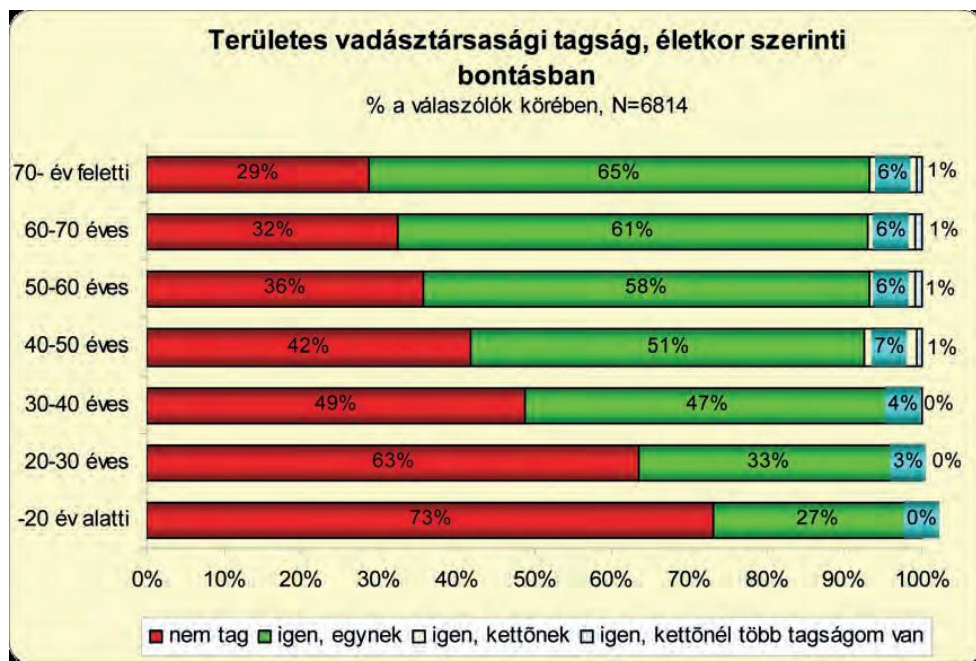
A bevétel növelésének leghatékonyabb módja, ha a vadgazdálkodó maga szállásolja el vendégeit, illetve ha növelni tudja a szolgáltatásokból (étkezés, csillagtúrák szervezése, wellness szolgáltatások a szálláshelyen, stb.) származó bevételeit.

A vadászati turizmus része a vidéki turizmusnak, mégsem részesül megfelelő támogatásokban. Más vidéki turisztikai ágazatok (pl. lovas turizmus) érdekérvényesítő képessége jóval erőteljesebb, hiszen ágazatuk szerepel a támogatási területek között. Elérendő cél tehát az is, hogy a jogalkotók és a pályázati támogatások alkotói szemében a vadászati

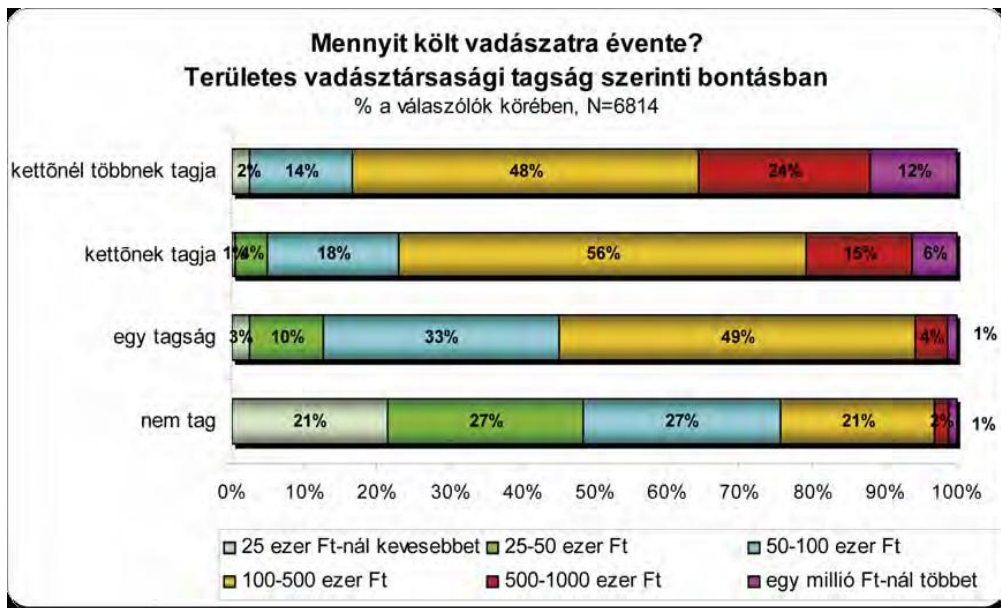
turizmus is kiemelt figyelmet kapjon. Ahhoz, hogy a fejlesztések eredményesek legyenek, meg kell ismerni az adottságokat, fel kell mérni a folyamatosan változó igényeket, törekedni kell azok megfelelő színvonalú kielégítésére. Az értékesítés területén számos olyan módszer létezik, mely hatékonyan segíti a szolgáltatások eladását. Ezek megismerése és alkalmazása a gyakorlatban kiemelt feladatnak tekinthető, ha minél hatékonyabban szeretnénk értékesíteni a térség vadászati és a vadászathoz köthető termékeit, szolgáltatásait.

4.5.1. Hazai vadászati szokások

Az Országos Magyar Vadászkamara 2012-ben a hazai vadászok körében a vadászati szokásokról, szakmai érdeklődési körükről reprezentatív felmérést végzett. A válaszadók száma alapján (cca. 7000 kitöltött kérdőív, ami több, mint a hazai vadászok összlétszámának 10 %-a) képet alkothatunk a jelenlegi hazai vadászati szokásokról. A 12. sz. ábrából láthatjuk, hogy a felmérés alapján a vadászok korának előrehaladtával potenciális nő a területes vadásztársasági tagok száma is. Feltételezhető volt, de a 13. sz. ábrán látható is, hogy egy vadász minél több területes vadásztársaságban tag egyre többet költ e szenvedélyre. De a két ábra összefüggéseit elemezve világosan kitűnik egy olyan területes tagság nélküli vagy egy tagsággal rendelkező középkorú réteg, aki évente legalább 100 eFt-500 eFt-ot költ a vadászatra. Feltehetően ez a réteg korából fakadóan nyitott az utazásra, új helyek felfedezésére így kézen-közön új vadászterületek megismerésére.

12. számú ábra
Területes vadásztársasági tagság, életkor szerinti bontásban
(Forrás: Bíró Gabriella / Jó vadászatot! 2013/1)

13. számú ábra

Hazai vadászok vadászatra fordított költségei
 (Forrás: Bíró Gabriella / Jó vadászatot! 2013/1)

A válaszadók 53%-a nem vadászik bérvadászként Magyarországon és 89 %-a nem vadászik külföldön. Tehát cca. 63000 fő csak belföldön vadászik, közülük 47%, azaz cca. 29500 fő bérvadászatot is folytat. Ha ők éves szinten csak egy vendégéjszakát töltenek egy vadászatszervező által üzemeltetett szálláshelyen és egy süldőt hoznak csak terítékre, akkor is évente milliárdos (Ft) nagyságrendű árbevételt jelentenek.

4.5.2. Külföldi vadászati szokások

A válság okozta folyamatok a külföldi vadászcsoportok időszakos elmaradását okozták. Egyre több nyugat-európai vadászvendég az olcsóbb régiós versenytársakat választja hazánk helyett. A spanyol vendégek száma jelentősen csökkent, de emelkedett a szlovák és az orosz nemzetiségűek vadászati célból hozzánk látogatók száma.

A Földközi-tenger térségéből főként az apróvadvasadásokért indulnak hazánkba, a Benelux-államokból, Skandináviából érkezőket elsősorban a nagyvadvasadás vonzza Magyarországra. Nehezíti a fegyverbehozatalt a Malév megszűnése is, a „fapados” járatokon ugyanis fegyver nem szállítható.

4.5.3. A vadászati turizmus marketingje, értékesítése

A vadgazdálkodás és a vadászati turizmus marketingje közgazdasági szempontból különleges helyzetben van. Ennek oka, hogy az áru soktényezős, bonyolult folyamat eredményeként jön létre és az értékesítés is egy nagyfokú kockázattal terhelt.

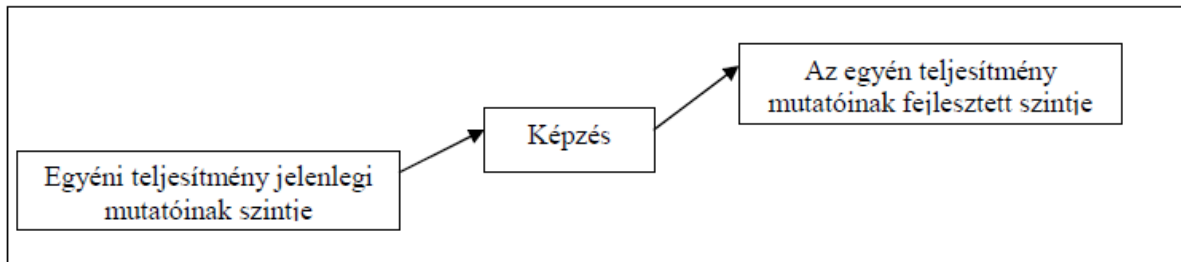
A vadat, mint terméket, jól jellemezhetjük, eredményes vadászat esetén pedig kézzel foghatóvá is válik trófeája által, ennek okán a vadászatban ébredő igény kielégítése ekkor megtörténik. A vadásztatás, mint szolgáltatás azonban már nem ennyire kézzel fogható, ezért értékesítésük eltér a fizikai tulajdonságokkal jellemezhető termékek menedzselésétől.

A vadászati turizmus értékesítését több speciális nehézség is terheli:

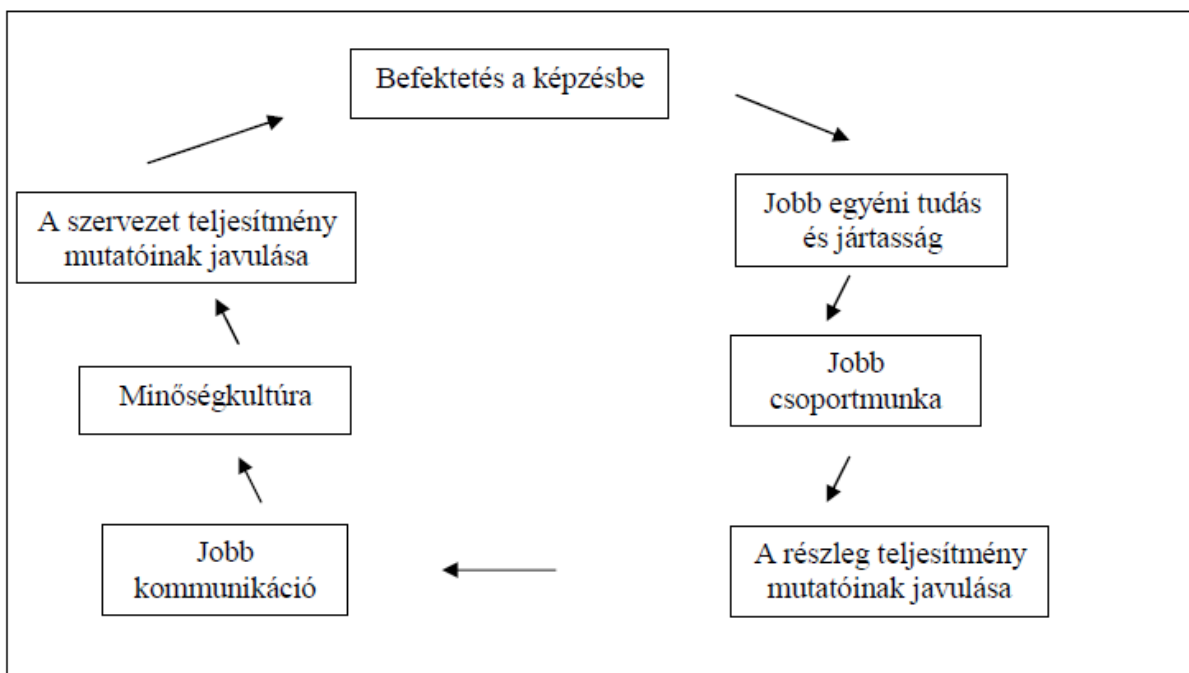
- a kereslet ingadozása nem ellensúlyozható raktározással, hiszen a szezonban el nem ejtett vad a következő évben nem rendelkezik majd ugyan azon paraméterekkel,
- változékonyság, mivel minden vadászat eltérő minőségű, nincs mód standardizálásra, automatizálásra,
- egyidejűség, vagyis a szolgáltatás előállítása és az értékesítése egy időben zajlik,
- gyakran előforduló nyelvi nehézségek.

Az előbbi nehézségek csökkentését a következőkkel tehetjük meg:

- Megfelelő árpolitika (A tárolhatatlanságot ezzel ellensúlyozhatjuk pl. csúcsidei árazás, szezonvégi akciók, stb.)
- Vállalat image: a vendégek a vadászati turizmussal foglalkozót, mint az életben majdnem minden esetben, a külső tényezők alapján ítélik meg. A vállalat image kialakítása és fenntartása stratégiai tervezést igényel, ami anyagi szempontból jelentős megterhelés, mivel folyamatos fejlesztést tesz szükségessé, de a vendéglátóról alkotott képet ez formálja legelőször (terepjáró komfortfokozata, szállás, étkezés, ruházat, kiadványok, stb.) A kapcsolatfelvételt követően azonnal kerüljön sor az igények tisztázására, a szervezés pedig ezután célirányosan történjen. A vadászatot a rugalmasság és a gyors helyzetfelismerés jellemzi, ezért e téren a megfelelő alkalmazottak *kiválasztása* és *képzése* jelentheti a szolgáltatások fejlesztését. A vadászat sikerességét a vadászati alkalmazottak képessége és motivációja nagyban befolyásolja: minél jobban képzett az alkalmazott, annál inkább alkalmas az adott feladat megfelelő szintű ellátására, továbbá annál többféle feladatot bízhatunk rá. A motiváció is hasonlóan hat az alkalmazottak teljesítményére. A képzés és motiváció hatását a teljesítményre a 14. sz. és a 15. sz. ábra szemlélteti. Ha az alkalmazottak megfelelően motiváltak, akkor joggal várhatjuk el, hogy a tőlük telhető legjobban igyekezzenek kielégíteni a vendég igényeit.

14. ábra
Képzés hatása az egyén teljesítményére (BÁLINT, 2004.)

15. ábra
Képzésbe való befektetés megtérülése (BÁLINT, 2004.)

- Garancia: nehéz megjósolni, hogy a tervezett vad elejtése bekövetkezik-e, de a vadászat terén is találhatunk számos olyan eseményt (találkozás a vaddal, célzási lehetőség, stb.) melyek nagyobb bizonyossággal következnek be. Az ezekre vállalt garancia növeli a vendég bizalmát és érezteti a vadásztató elkötelezettségét.
- Egy vendégvadásznak fontos, hogy ismereteket tudjon szerezni a területről, a szállásról, esetleg a személyzetről. Ezért célozzuk meg a vendéget közvetítő (akár külföldit is) irodákat, akik remélhetőleg kellemes emlékeket tárolnak el magukban egy számukra rendezett „repi” vadászatról. Egy dolgot ne felejtünk el: *a legjobb reklám a szájhagyomány*, nincs jobb egy elégedett nagy társaságban mozgó vendégvadásznál!

- **Panaszkezelés:** A vendéglátás és a vadásztatás következtében beálló munkahibák rögtön érződnek, azonnal kezelendők, bátorítsuk a vevőket észrevételeik megfogalmazásában. A beérkezett reklamációk alapján korrigálni tudjuk az elkövetett hibát és ezzel növelhetjük a megelégedettséget és a bizalmat. A panaszkezelés többféleképpen is megtörténhet pl. ár 10%-a vissza, sikertelen vadászat esetén, kevesebb éjszaka felszámolása, de különböző más időszakban felhasználható kuponokkal, kedvezményekkel újra magunkhoz csábítjuk a vendéget.

4.6 Együttműködés, partnerség és csoportmunka a régióban

Tulajdonképpen a fenti fogalmak a mindennapi életben nem igazán tudtak megvalósulni. Végző soron az érintett szervezetek vállalkozások és személyek mindnyájan egyetértenek azzal, hogy számukra gazdasági előnyöket jelenthet az együttműködés, csak ezt idáig nem sikerült „aprópénzre” váltani.

Eseti kapcsolatkereséseken túl semmilyen intézkedés nem történt a tudatos együttműködésekben rejlő gazdasági lehetőségek kihasználására.

Megvizsgálva, hogy melyek azok a tényezők amelyek akadályozzák az együttműködés kialakulását, azt tapasztaljuk, hogy első helyen az információ hiány, majd ezt követően – a legnagyobb arányt kitevő egyesületi keretek között működő vadászatra jogosultak esetében – a gazdálkodás hosszabtváú tudatos meghatározásának hiánya. Ez részben a működési formából, az egy tag egy szavazat rendszerből, illetve abból adódik, hogy az egyesület non-profit társadalmi szervezet, aminek a tisztségviselői általában díjazás nélkül szabad idejükben teljesítik megbízatásukat.

A következő elem a forrás hiány. A már említett vadászatra jogosultak nagy része sem jelentősebb vagyonnal, sem likvid pénzeszközökkel nem rendelkezik és hitel felvételi lehetőségeik is nagyon korlátozottak. Az esetek döntő többségében – bár ezzel kapcsolatban nehéz adatokhoz jutni – annyi tartalékkal rendelkeznek, ami egy rosszabb gazdasági év vagy egy nagyobb vadkár „túlélését” teszi lehetővé.

A hatékonyan működő gazdasági vállalkozások kialakulását az gátolja a legjobban, hogy – termelők részéről – a különböző szolgáltatásokra vonatkozó igények esetlegesen jelentkeznek.

Vizsgálataink szerint az együttműködések két szinten alakulhatnak ki. Egyrészt az egymás mellett elhelyezkedő 4-5 vadászatra jogosultat érintő „kistérségi” együttműködések, másfelől a tanulmánnyal érintett teljes célterület – beleértve a határon átnyúló szlovákiai területeket is – érintő együttműködések.

4.6.1. A „kistérségi” együttműködések lehetőségei:

Négy-öt vadászatra jogosult kb. 25-30 ezer ha vadászterületet kezel. Ez az a terület nagyság, ahol akkora vadászati árualap keletkezik, aminek „egységes” kezelésével gazdasági előnyök érhetőek el. Az érintetteknek itt még személyes kapcsolatuk van egymással, és a nagyvad területhasználatával is összhangban áll a terület nagyság.

- A vadhús értékesítés

Fenti terület nagyságon megközelítőleg 1200-1800 db nagyvad kerül évente terítékre, ami körül-belül 80 ezer kg vadhús termelődését jelenti.

Ma Magyarországon a vadhús felvásárlás 4-5 nagykereskedő kezében van, a vad átvevő hűtőket döntő többségében ők üzemeltetik, így a vadászatra jogosultak az elejtett vad „leadásával” kapcsolatban kiszolgáltatott helyzetbe kerültek.

A vadátvevő hely létesítésére vonatkozó jogszabályi előírások – élelmiszerről lévén szó – szigorúak, a legtöbb vadászatra jogosultnak saját vadászterületén nem keletkezik annyi vadhúsa, amire alapozva (30 ezer kg-tól rentábilis az átvevő működése) érdemes lenne saját átvevőt működtetnie.

A jelenlegi húsárak (2013.07.30) - III osztályú vaddisznó 160 Ft+ ÁFA/kg- nem teszik lehetővé a vadtest elejtéstől számított 20-25 km-nél nagyobb távolságra történő szállítását.

Egy-egy „kistérségi” együttműködés kapcsán 2-3 jól elhelyezkedő „jogosulti” hűtő, vadátvevő hely telepítésével elérhető lenne, hogy a legkedvezőbb húsértékesítésről az érintett társaságok szabadon döntsének.

Nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy a hazai termelésű alapanyagok közétkeztetésben történő minél nagyobb mértékű felhasználásával kapcsolatosan komoly kormányzati elképzelések vannak.

- Takarmány beszerzés

A gazdálkodás oldaláról az egyik legnagyobb költséget a vadállomány etetése jelenti, csak abrak takarmányból megközelítőleg 2000 q fogy évente egy- egy „kistérségi” vadgazdálkodási körzetben.

Ekkora mennyiség együttes beszerzése árelőnyt jelenthet.

- Szolgáltatás, beszerzés

Szállítás, hajtók bérlése, gépi munka, vadkár szakértés, jogi segítség, sebzett vad vérebbel történő utánkeresése stb. igénybevételére vonatkozó eljárásoknál, egy adatbázis létrehozása szintén gazdasági előnyöket jelenthet.

- Állomány minőség javítás

Egységes szakmai szempontok érvényre jutását segítő együttműködések. Az egymás állomány kezelési stratégiáinak megismerése, közös trófea szemlék megszervezése lehetőséget ad a szakmai munka színvonalának emelésére.

**A HELYTELEN KORAI LELÖVÉSEKTŐL VALÓ LEGERŐSEBB VISSZATARTÓ ERŐ
A NYILVÁNOS BEMUTATÁS.**

4. sz. kép
Trófeaszemle a célterületen
(Forrás: Horváth Barnabás)

4.6.2. A teljes célterületet érintő együttműködések: vadászati turizmust, a bérvadászatot szervező vadászatközvetítők és vadászata jogosultak együttműködése

A jelenleginél jobban meg lehet és meg kell szervezni a vadászati igények célterületen belül történő komplex kielégítését.

Gondolunk itt például a vadaskertek, fácánosok és szabad vadterületek vadászati felajánlásainak összehangolására. Fontos elemnek tartjuk, hogy a célterületen belül élő

magyar és szlovák vadászok pontosan tájékoztatást kapjanak a vadászati lehetőségekről, árakról, és az úgynevezett „Saját szervezésű” vadászat lebonyolításának technikai részleteiről.

A célterület szélesebb körű együttműködési lehetőségeire példa a „Közösen a természeti értékek megőrzéséért a Polana és a Börzsöny területén. HUSK/1101/2.2.1/0352” EU-s pályázat keretében megvalósuló élőhely fejlesztési tevékenység, amely a LESY SR (Szlovákiai Állami Erdőgazdaság) és az Ipoly Erdő Zrt. közös programja.

4.7. Széleskörű vadmenedzsment

Fenti cím gyakorlatilag a táji vadgazdálkodás fogalmát takarja és egyáltalán nem új keletű szakmai elgondolás. Már a 60-as 70-es években felismerték a vadgazdálkodók, hogy egy-egy populációt csak egységes szemlélettel és selejtezési elvekkel lehet hatékonyan kezelni. Magyarországon a Zalai, Somogyi és Baranyai gímszarvassal való gazdálkodásban van mérhető eredménye a Táji vadgazdálkodásnak, vagy ha úgy tetszik „széleskörű vadmenedzsmentnek”.

A vizsgált célterületen belül is voltak kísérletek a Táji vadgazdálkodás megalapozására a 80-as években létrejött a Börzsönyi Tízek (tíz börzsönyi vadásztársaság társulása), akik egymással összehangolt állományhasznosítást végeztek.

Napjainkban az 1996. évi LV. törvény előírásának megfelelően Körzeti vadgazdálkodási tervet kellett készíteni és ez a terv biztosítaná a Táji vadgazdálkodás megvalósulásának elemeit.

A teljes célterület az Északi- Középhegység II/1-es vadgazdálkodási tájához tartozik.

A körzeti tervben előírt szempontok érvényesülését a Megyei Kormányhivatalok Vadászati Halászati Osztályának kell érvényre juttatni.

Ehhez a munkához mindkét érintett megyében a Hatóság segítségére szolgál a Területi Vadgazdálkodási Tanács (a miniszter által felkért társadalmi szervezet).

Kétségtelen tény, hogy a tényleges és tartamos szakmai együttműködés a mai napig nem igazán tudott megvalósulni.

A klaszterizáció létrejöttével, fejlődésével újabb esélyt kap a széleskörű vad menedzsmentezés gondolata. Két, a célterületet leginkább érintő gazdálkodási elv érvényre juttatása a legfontosabb:

- A túlszaporodott nagyvad állomány létszámának visszaszorítása
- A trófeás vad jó képességű egyedeinek megfelelő életkor biztosítása

5. A tanulmány akcióterve

Jelen tanulmány, ami a vadgazdálkodás vonatkozó lehetőségeket és irányokat szándékozik összefoglalni, segítséget nyújthat a Börzsöny és Cserhát vadgazdálkodóinak.

Szándékosan választottuk némely kérdés szélesebb látószögből történő megvilágítását, hiszen egy-egy probléma megoldását, keletkezési folyamatának ismeretében lehet hatékonyan elvégezni.

Tisztában vagyunk vele, hogy önmagában a tanulmány nem javít a térség vadgazdálkodásának színvonalán, de a tanulmányban megfogalmazott egy-egy gondolat, érv, vagy módszer igenis hozzájárulhat a tudatosabb, tartalmasabb vadgazdálkodás létrejöttéhez.

Fontos elemnek gondoljuk a tanulmány készítése és az adatgyűjtés során a különböző vadászatra jogosultakkal folytatott szakmai beszélgetéseket, vitákat, amiknek önmagukban is előre mutató hatásuk lehet.

Ugyan ilyen jelentős tényező a megszervezett „workshop”-ok hatása. Bizonyos szempontból kedvező időpont a mostani, hiszen a klaszterizáció, az együtt gondolkodás, az érdekérvényesítés kiemelt hatásúvá válhat a várható jogszabály módosítások megalkotása során.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a felvetett lehetőségek a „kistérségi vadgazdálkodási” együttműködések beinduljanak, mert csak a kézzelfogható, jó példák eredményezhetik az egész célterületre vonatkozó fejlődést.

6. A tanulmány gyakorlat megvalósítása a kiválasztott területeken

6.1. Jelenlegi állapot

Mint „kistérségi” vadgazdálkodási területet a Börzsöny területét választottuk ki, ahol a 13-570110, Észak- Börzsöny Vt. a 13570210 Ipoly-völgy Vt., a 13-570310 Börzsönyi Zrínyi Vt, a 13770410 Ipoly Erdő Zrt. és a 13-570510 Börzsönyi Kittenberger Vt. valamint a 13-570610 Börzsöny Borostyán Vt. gazdálkodik.

A hat vadászatra jogosult által kezelt terület, együttes nagysága megközelítőleg 46.000 ha, az éves nagyvad teríték 3 és 4 ezer db között mozog. A területen jelen pillanatban 6 db vadátvevő hely található, melynek nagyobb részét a FIVI-MŰSZI vadhúskereskedő cégek működtetik.

Az állománykezelés nincs a különböző jogosultak között egyeztetve. Egymással való kapcsolatuk felületes és esetleges.

6.2. Elérendő cél

Évente két alkalommal a jogosultak döntéshozó vezetőit össze kell hívni. Első alkalommal, tavasszal a lelövési tervek, illetve a selejtezési szempontok egyeztetésére, majd a vadászati szezon vége felé a trófeás vad trófea minőségének kiértékelésére.

Célszerű a folyamat elején a legnagyobb gazdálkodónak az Ipoly Erdő Zrt.-nek a kezdeményezést felvállalni.

Az első összejövetelt a „megismerkedésre”, összehangolódásra kell szánunk, de a második találkozóra már konkrét együttműködési ötleteket kell a résztvevőkkel kidolgoztatni.

Csak pontosan megfogalmazott célok és vállalások (amik később számon kérhetők) hozhatnak eredményt, ellenkező esetben csak baráti „beszélgetések” szakmai disputák fognak kialakulni.

Melléklet:

- 1. sz. A vadgazdálkodás szabályozásának fontos elemei Magyarországon és Szlovákiában (2.2.2.)

Felhasznált irodalom

Dr. Nyitrai Péter PhD:

A fegyverhasználat szabályainak változása (A vadászat aktuális jogkérdései)

Dr. Nagy Emil:

Az élőhelyfejlesztésre alapozott vadgazdálkodás ökológiai magyarázata

prof. Dr. Kőhalmy Tamás:

Vadászati enciklopédia

Bognár Bence:

A vadgazdálkodás és a vadászati turizmus jelentősége Somogy megye vidékfejlesztésében

Nógrád megye vadászati almanach - 2001

Dr. Mikó Zoltán-Vajai László-Cs. Nagy Anikó:

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról valamint a vadászatról szóló törvény

prof. dr. Csányi Sándor: *Szarvasállomány és szarvasgazdálkodás a statisztikák alapján*

Bíró Gabriella: *Felmérés a vadászati szokásokról, a vadászok szakmai érdeklődéséről*

http://www.mgszh.hu/erdeszeti_cd/htm/4_2_4_fejezet.htm

http://hu.wikipedia.org/wiki/B%C3%B6rzs%C3%B6ny_%28hegys%C3%A9g%29

http://www.ipolyerdo.hu/index.php?op=html_pages&id=10

<http://www.norda.hu/nograd-megye-bemutatas/>

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CDYQFjAC&url=http%3A%2F%2Fvadasz.info.hu%2Ftudomany%2Ff_termeszkozeli_vadgazd.doc&ei=VO7GUJSINI_HswaMr4DgAw&usg=AFQjCNHDGwF_uwrqLPxbNDA3u-5PIf7Tfw&bvm=bv.1354675689,d.Yms

<http://www.ipolyerdo.hu/001001-magunkrol>

<http://www.vmi.szie.hu>

<http://www.programturizmus.hu/images/upload/big/programgazda/civil-nonprofit-szervezet/12264-csehat-naturpark-kozhasznu-alapitvany.jpg>

http://huntingpress.eu/magazin/visszaeses_a_magyar_vadaszturizmusban

VADÁSZATI és ERDÉSZETI
KLASZTER

VADÁSZATI ÉS ERDÉSZETI KLASZTER, MINT A HATÁRTÉRSÉG
FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSÉNEK ESZKÖZE

HUSK/1001/.1.1.2./0022

Jelen kiadvány tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját.

www.husk-cbc.eu • www.hungary-slovakia-cbc.eu